

Prawda was wyzwoli (Jan 8,32)

Przepisy ogólne dla
Kościoła katolickiego w
Austrii

Działania, regulacje oraz porady
dotyczące walki

z nadużyciami i przemocą

Wydanie trzecie poprawione i uzupełnione (2021)

Spis treści

Wstęp.....	3
Modlitwa.....	4
Myśl przewodnia.....	6
Część A – informacje podstawowe.....	7
A.1 Podstawowe informacje dotyczące seksualności.....	8
A.2 Bliskość i dystans.....	11
A.3 Molestowanie seksualne i przemoc.....	13
Część B – Zapobieganie.....	23
Papież Franciszek.....	24
Prawda was wyzwoli.....	25
B.1 Kultura czujnej wspólnoty.....	26
B.2 Osoby zatrudnione w inst. kościelnych.....	27
B.3 Biuro zapobiegania nadużyciom i przemocy.....	30
B.4 Zasady postępowania.....	34
B.5 Wskazówki dot. sposobu postępowania w przypadku podejrzeń i obserwacji.....	38
B.6 Regulacje dla podmiotów odpowiedzialnych.....	40
Część C – Kodeks postępowania.....	43
C.1 Zakres obowiązywania.....	44
C.2 Instytucje.....	46
C.3 Organ doradczy ds. ochrony ofiar.....	60
C.4 Osoby oskarżone.....	61
C.5 Nawiązanie do innych postępowań.....	65
C.6 Metody pracy.....	67
C.7 Wejście w życie.....	67
Część D – załączniki.....	69
D.1 Schematyczne przedstawienie metod postępowania.....	70
D.2 Kluczowe pojęcia.....	72
D.3 Obowiązek zgłoszenia do Kongregacja Nauki Wiary.....	73
D.4 Deklaracja dot. przestrzegania ram działania dla pracowników.....	75
D.5 Dane adresowe.....	76

Wstęp

Od ponad dziesięciu lat naszym szczerym postanowieniem jest dostrzeżenie i jednoznaczne rozliczenie się z ranami spowodowanymi przypadkami przemocy i nadużyć ze strony kleryków i osób świeckich zatrudnionych w duchowieństwie.

Poprzez dekady były to kwestie przemilczywane - my nie chcemy od tych bolesnych doświadczeń odwracać oczu i uszu. Z tą myślą powstały również niniejsze przepisy ogólne „Prawda was wyzwoli”. Celem rozpoczętych w 2010 r. działań miało być umożliwienie osobom pokrzywdzonym w sposób wystarczający i klarowny dochodzenia swych praw z pomocą niezależnych organów. Te, ze względu na konieczność szybkiego działania

ekspresowo opracowane procedury, doczekały się po latach praktycznych zastosowań pierwszej, mające na celu ich analizę i dalszy rozwój, ewaluacji. Wpływ na powyższe miały również wydarzenia niezwiązane bezpośrednio z Kościołem, takie jak np. uchwalenie ustawy o ofiarach przemocy domowej w 2017 r.

Po dziesięciu latach możemy mówić tak o skuteczności działań oraz leżących u ich podstaw uregulowań, jak i o konieczności dalszych prac. Praktyczne doświadczenia zaangażowanych gremiów i współpraca z osobami pokrzywdzonymi stanowiły bodziec do dalszych prac, które ostatecznie doprowadziły do powstania trzeciej wersji niniejszych przepisów ogólnych.

Zgodne z sumieniem, rozliczenie się z krzywdami przeszłości pozostaje naszym zadaniem, a wyczulenie na bolesną problematykę naszym celem. W ostatnich latach szczególnie ważną kwestią stały się **działania zapobiegawcze**, realizowane przede wszystkim przez biura prewencji poszczególnych diecezji.

Zadaniem nas wszystkich pozostaje upominanie i nawoływanie do właściwego i opartego na szacunku uczestnictwa we wspólnocie, ze szczególnym uwzględnieniem osób specjalnej troski. Musi to stanowić fundament naszego chrześcijańskiego działania. Wszelkie środki mające na celu ochronę dzieci, młodzieży oraz wymagających specjalnej troski osób dorosłych wykraczają daleko poza ramy kościelne i służą nie tylko rozliczeniu się z już niesłusznie wyrządzoną krzywdą, lecz przede wszystkim jej zapobieganiu. Tutaj mamy również przed oczyma, pojawiający się cyklicznie od pewnego czasu zarzut duchowych nadużyć - również tą kwestię należy mieć na uwadze.

Jesteśmy zgodni co do tego, by rozliczenie z przeszłością było wolne od tuszowania, pustych obietnic i uciekania od faktów, by było ono przeprowadzane w sposób konsekwentny. Patrząc w przyszłość kierujemy się słowami papieża Franciszka: „*To bolesny proces, ale równocześnie pociecha, móc nieść pomoc w rozliczeniu ...*” (Papież Franciszek w drodze powrotnej z Dublinu, sierpień 2018 r.). Dziękuję wszystkim, którzy uczestniczyli w tym przedsięwzięciu!

PRZEPISY OGÓLNE

Niniejszym przekazuję 3 wersję przepisów ogólnych, w nadziei na postawienie kolejnego, wspólnego i właściwego kroku na drodze do rozliczenia, a przede wszystkim do zapobiegania!

Arcybiskup dr Franz Lackner OFM
Przewodniczący Konferencji Episkopatu

Salzburg – Wiedeń, czerwiec 2021 r.

Modlitwa

(To wyznanie grzechów odbyło się podczas mszy pokutnej wielkiego tygodnia w dn. 31.03.2021 r. w Katedrze Stephansdom w Wiedniu.)

Boże w Trójcy Jedyny, który wyprowadziłeś nasze matki i ojców z domu niewoli, który dałeś dziesięć przykazań, według których winniśmy żyć. Ty, który stałeś się człowiekiem w Jezusie Chrystusie, pokazałeś nam, że najważniejsza jest miłość. Jesteś z nami jako Duch Święty, aby nas prowadzić. Niemniej jednak zawiniliśmy przed Tobą i wobec siebie nawzajem.

Potworna wina wyszła na jaw w tych tygodniach. Jest to wina jednostek; ale wina wdarła się w struktury, w sposoby zachowań i myślenia; wina wynikająca z nieudzielenia pomocy i braku sprzeciwu.

Odpowiedzialność za to jako dzieci Kościoła ponosimy w różnym stopniu. Jesteśmy jednakże wszyscy Twoim ludem i spoczywa nas wspólna odpowiedzialność. Wyznajemy Tobie i sobie nawzajem nasze winy:

Wyznajemy, że podążaliśmy nie tylko za Bogiem, lecz za bożkami naszej potrzeby panowania i wyższości.

W tym celu niektórzy z nas dopuścili się nadużyć wobec innych, w tym również dzieci.

Wyznajemy, że dopuściliśmy ciemność i zdradziliśmy imię Boga, którym jest miłość.

Niektórzy z nas mówili o Bogu i jednocześnie czynili zło powierzonym ich opiece.

Wyznajemy, że nie czciliśmy sakramentów oraz szczególnych miejsc spotkań z Bogiem i nie chroniliśmy ich wystarczająco dobrze.

Niektórzy z nas wykorzystali je jako okazję do napaści. Wyznajemy, iż kształtowaliśmy relacje pomiędzy dorosłymi a dziećmi nie opierając ich na bezwarunkowym szacunku.

Niektórzy z nas wykorzystali i zniszczyli zaufanie, jakim obdarzyły nas dzieci.

Wyznajemy, że nie dostrzeżliśmy, nie zrozumieliśmy i zbagatelizowaliśmy niszczenie czyjegoś życia i jego radości.

Niektórzy z nas są winni wewnętrznej śmierci innych ludzi.

Przyznajemy, że zlekceważyliśmy aspekt fizyczności i że nie sprostaliśmy zadaniu właściwego postępowania w sferze seksualnej.

Niektórzy z nas dopuścili się przemocy na tle seksualnym.

Wyznajmy, że chcieliśmy zagarnąć dla siebie młodość, piękno i życiową energię innych. .

Niektórzy z nas skradli chłopcom i dziewczynkom ich dzieciństwo, pozbawili możliwości zbudowania zdrowych relacji z drugim człowiekiem.

Wyznajemy, że nie chcieliśmy poznać prawdy o nas samych, że tuszowaliśmy i dawaliśmy fałszywe świadectwo.

Niektórym z nas pozwoliło to na dalsze okłamywanie siebie i innych oraz na trwanie w występku.

Wyznajemy, że chcieliśmy osiąść innych. Niektórzy z nas posiadli ciała tych, którzy nie mogli się bronić. Wyznajemy, że pożyliśmy poczucia bezpieczeństwa, spokoju, władzy i poważania.

Dla niektórych z nas pozór nieskazitelności Kościoła był ważniejszy niż wszystko inne.

My, lud Boży, jego Kościół, wspólnie dźwigamy tę winę.

Wyznajemy winy tym wszystkim, którym staliśmy się jako Kościół - a konkretnie niektórzy z nas - dłużni.

Wyznajemy winy przed samymi sobą, ponieważ Kościół ponosi winę za swoich członków.

Wyznajemy Tobie, Boże, naszą winę.

Jesteśmy gotowi ponieść odpowiedzialność za to, co było, i to, co jest teraz, każdy z osobna oraz jako wspólnota. Jesteśmy gotowi na odnowienie naszego rozumowania i postępowania oraz na leczenie ran w miłości Jezusa Chrystusa. Jako Kościół stawiamy się przed osądem Chrystusa.

Ty, Chryste, wzięłeś na siebie nasze winy. Prosimy Cię dzisiaj: nie zabieraj ich nam całkowicie. Pomóż nam nie zapomnieć, przygotuj nas, aby je przyjąć: każdy swoją własną winę z osobna, oraz my jako wspólnota. Daj nam potem nadzieję podczas Sądu, nadzieję na nową wolność, płynącą z prawdy i wybaczenia, na które nie zasłużyliśmy.

Amen.

Myśl przewodnia

papieża Franciszka

Dzięki Bogu w ostatnich latach wykształciła się w nas szczególnie świadomość dla wszelkiego rodzaju przypadków molestowania. Kultura molestowania, czy to natury seksualnej, czy też w kategorii władzy i sumienia została przede wszystkim napiętnowana przez ofiary i ich rodziny, które pomimo bolesnych przeżyć prowadziły swą walkę o sprawiedliwość i którym udało się zwrócić uwagę opinii publicznej na tę perwersję i uleczyć ją.

Ja również nie zaprzestanę, choć ze smutkiem i wstydem, mówić o tym, że sprawcami niektórych z tych nadużyć byli również członkowie Kościoła. W ubiegłych latach podjęliśmy istotne działania, których celem było położenie kresu nadużyciom i stworzenie umożliwiającej szybkie reagowanie na zarzuty kultury opieki. Powstanie takiej kultury wymaga czasu, jednakże jest to dla nas bezsporny obowiązek, który będziemy wypełniać z całą stanowczością. Opowiadamy się przeciwko molestowaniu - zarówno tym natury seksualnej, jak i władzy i sumienia, w Kościele i poza nim.

Ten proces nabywania świadomości zauważyliśmy we wszystkich warstwach społeczeństwa.

W ruchu #MeToo, w licznych skandalach, dotyczących wpływowych polityków, potentatów medialnych oraz biznesmenów - drapieżników pośród ludzi. Na jaw wyszedł przy tym sposób myślenia: Jeżeli można mieć wszystko, czego tylko się zapragnie, dlaczego by nie wykorzystać seksualnie młodych, zafascynowanych i starających się przypodobać kobiet? Grzechy możnych, to w ogromnej większości grzechy wynikające z postawy roszczeniowej, popełnione przez ludzi, których bezwstyd i bezczelna arogancja zapierają dech w piersiach. Tą roszczeniową postawę w Kościele nazywam „rakiem klerykalizmu” - wypaczeniem księżowskiego powołania.

Jednakże we wszystkich przypadkach korzenie grzechu są identyczne. To stary grzech tych, którzy wierzą, że przysługuje im prawo do posiadania innych osób. Tych, którzy nie znają żadnych granic i bezwstydnie gotowi są wykorzystywać innych wedle własnego uznania. To grzech braku szacunku dla innej osoby.

(...) To słuszne i sprawiedliwe, odzyskiwanie godności ludzkiej, niezależnie od formy molestowania. Molestowanie jest poważnym naruszeniem godności człowieka. Naruszeniem, do którego nie możemy dopuścić i przeciwko któremu musimy walczyć¹.

---

1 Papież Franciszek: *Odważ się marzyć! Z otuchą z kryzysu*, 2020; z rozdziału: *Czas, by widzieć*, S. 36-38

Część A – informacje ogólne

Przybliżające problematykę molestowania i przemocy
w stosunku do dzieci i młodzieży oraz osób
szczególnej troski

A.1 Podstawowe informacje dotyczące seksualności

Rozwój osobowości człowieka jest procesem trwającym przez całe życie. Istotnym etapem takiego rozwoju jest odkrycie własnej tożsamości seksualnej. Płciowość człowieka, który został stworzony przez Stwórcę „na obraz i podobieństwo Boga [...], jako mężczyzna i kobieta”² wpisana jest w naturę człowieka. Tak jak inne zdolności, również cielesność człowieka rozwija się i zmienia w różnych stadiach, dojrzewa i tym samym człowiek staje się zdolny do osobowych, międzyludzkich relacji. Każdy człowiek dowiadyuje się o swojej tożsamości seksualnej na drodze konsekwentnego rozwoju swojej osobowości. Seksualność jako pełne miłości i pożądania doświadczenie własnej cielesności oraz cielesności partnera nie jest popędem, który dociera do człowieka z zewnątrz, lecz stanowi część jego ludzkiego jestestwa, które z kolei według nauk Jezusa Chrystusa definiuje się jako jedność ciała i duszy.

Każde uproszczenie, sprowadzające seksualność do tylko jednego z tych aspektów, każde negowanie tego faktu oraz odrzucenie cielesności czy też jej przewartościowanie załania widok na całość człowieka i może stwarzać niebezpieczeństwo w postaci nadużywania siebie i innych tylko do zaspakajania swoich potrzeb. Byłby to czysty przejaw egoizmu, który nie ma nic wspólnego z miłością. Molestowanie seksualne ma swoje źródło często w nieosiągniętej integracji seksualności z osobowością człowieka albo wynika z zaburzonego rozwoju psychoseksualnego.

Proces rozwoju własnej odpowiedzialnej osobowości wymaga, zwłaszcza w wieku dziecięcym i nastoletnim, czujnego i ceniącego wartości towarzyszenia i wychowania przez odpowiedzialnych za to: rodziców, rodziny, nauczycieli, opiekunów i osób współpracujących na co dzień z dziećmi i młodzieżą, w tym również duszpasterzy. Proces ten wymaga oprócz kompetencji społecznych w kontakcie z młodymi ludźmi również wiedzy na temat podstawowych aspektów rozwoju płciowego oraz psychicznego.

Wychowywanie młodych ludzi w duchu chrześcijaństwa ma na celu rozwój własnej dojrzałej osobowości: „Zetknięcie się młodego człowieka z Kościołem powinno zawsze przynosić owoc w postaci osobistego i życiodajnego spotkania z Jezusem Chrystusem w kochającej i krzepiącej wspólnoty. W tym środowisku powinno się zachęcać młodych, by osiągalni swój pełny ludzki i duchowy rozwój [...]”³ Dzieciom i młodzieży należy umożliwić rozwijanie ich osobowości w taki sposób, aby jako dorośli mogli doświadczać miłości i całkowitej akceptacji przez partnerkę lub partnera oraz przekazywali ją dalej innym.

---

2 Por. Księga Rodzaju, 1,27

3 Benedykt XVI: List do Katolików w Irlandii, 20 marca 2012 r, pkt. 12

A.1.1 Orientacja seksualna a molestowanie

Orientacja seksualna nie jest decydującym czynnikiem, gdy idzie o stawianie się sprawcą molestowania seksualnego.

A.1.2 Celibat a molestowanie

W publicznej dyskusji dotyczącej przypadków molestowania seksualnego na obszarze kościelnym zawsze pojawia się kwestia, czy nie należałoby odejść w Kościele rzymskokatolickim od celibatu, dla zmniejszenia częstotliwości występowania tego rodzaju zdarzeń.

Często nawet słyszy się, że zniesienie celibatu doprowadziłoby do całkowitego rozwiązania problemu. Ekspertki podkreślają jednakże, iż nie widzą związku pomiędzy życiem w celibacie a molestowaniem seksualnym.

Duży odsetek przypadków molestowania seksualnego dzieci popełniany jest przez osoby już znajdujące się w związku małżeńskim bądź też w rodzinach. To nie brak partnera seksualnego jest przyczyną molestowania, ale zaburzenia lub niedostatecznie wykształcony rozwój psychoseksualny.

Konieczne jest zmaganie się z własną seksualnością i jej integracja w całość osobowości.

A.1.3 Pedofilia / hebefilia a molestowanie seksualne

Pedofilia to seksualne zainteresowanie dorosłych osobami przed okresem dojrzewania, które nie przekroczyły jeszcze wieku 11 lat. Pedofile odczuwają seksualne podniecenie w stosunku do ciała chłopców i dziewczynek.

Osoby dotknięte hebefilią odczuwają pociąg seksualny do młodocianych (12-17 lat), których rozwój cielesny wykazuje pierwsze oznaki dojrzewania właściwego.

A.1.4 Osoby dorosłe specjalnej troski a molestowanie seksualne

Duszpasterzowi zwierają się osoby w różnym wieku, szukając u niego rady, pociechy, pomocy i wsparcia. Ci ludzie wymagają szczególnej opieki po to, by móc poczuć się zrozumianymi i bezpiecznymi.

Tego typu sytuacje wiążą się z dużą bliskością: Ludzie otwierają się z ufnością i mówią o ich relacji z Bogiem oraz o ich problemach natury intymnej. Duchowe przewodnictwo i duszpasterskie rozmowy cechuje bardzo wysoki poziom zbliżenia z drugim człowiekiem. Z jednej strony należy dopuścić intensywność, poufność i bliskość, z drugiej strony należy jednakże zachować konieczny dystans zewnętrzny i

wewnętrzny.

Z powyższego może powstać szczególny stosunek zależności do zaufanej osoby, do duszpasterza.

Ta zależność w żadnym wypadku nie może zostać wykorzystana ani nadużyta.⁴

Kolejną grupę osób wymagających szczególnej opieki stanowią osoby, wchodzące w kontakt (częściowo nie z własnej woli) z instytucjami i pracownikami kościelnymi. Mogą to np. być pacjenci, osoby wymagające opieki, czy też uchodźcy. Do grupy osób wymagających szczególnej opieki zaliczamy również osoby niepełnosprawne lub chore psychiczne.

⁴ § 212 austriacki. kk „Nadużycie autorytetu” ust. 2 p.1: Karze podlega osoba, która wykonując prawnie uregulowany

zawód medyczny bądź będąca duszpasterzem i mająca pod opieką zawodową inną osobę, wykorzystując swoje stanowisko wobec tejże osoby, dokonuje czynności seksualnej lub doprowadza taką osobę do wykonania takiej czynności na sobie, lub też, w celu uzyskania podniecenia seksualnego lub zaspokojenia u siebie lub osoby trzeciej, doprowadza tę osobę do wykonania czynności seksualnej na sobie samej.

A.2 Bliskość i dystans

Praca z dziećmi i młodzieżą⁵ oraz osobami wymagającymi specjalnej opieki⁶ to praca w relacjach międzyludzkich. Podstawą nawiązywania takich relacji jest wyważony stosunek pomiędzy bliskością a dystansem. Spójność tych obu czynników musi być nieustannie weryfikowana przez osobę odpowiedzialną.

Podstawą każdej relacji opartej na zaufaniu pomiędzy osobą odgrywającą rolę autorytetu⁷ a dzieckiem czy młodą osobą jest wzajemne budowanie duchowej i emocjonalnej bliskości. Odpowiedzialność autorytetu dla udanej relacji odnosi się również do kwestii bliskości fizycznej. Szczególnie w przypadku dzieci i młodzieży ważne jest to, aby dać im możliwość samodzielnego określenia dystansu, oraz należy zrobić wszystko, aby uniknąć sytuacji, która mogłaby stanowić podstawę do nadinterpretacji albo oczernienia.

Molestowanie seksualne dzieci i młodzieży jest poważnym i brutalnym wykorzystaniem bliskości, również wtedy, gdy autorytet tego tak nie ocenia. Wiedza o możliwości wykorzystania bliskości fizycznej nie może jednak z drugiej strony prowadzić do tego, że zdrowy i niezbędny kontakt fizyczny - między innymi podczas zabawy - będzie piętnowany bądź postrzegany z nieufnością. Ważne jest to, aby z jednej strony być wrażliwym i uważnym, a z drugiej strony z kolei posiadać konkretną wiedzę o tym, co należy zrobić w przypadku podejrzenia molestowania seksualnego. Dorośli nie mogą przejść obojętnie obok, kiedy zauważą wzbudzające zastrzeżenia zachowanie u księży, diakonów, katechetów itp. Mają obowiązek upomnienia w mniej poważnych przypadkach oraz zwrócenia się do odpowiednich organów w przypadkach cięższych.

Znaczenie bliskości i dystansu może być różne dla każdego człowieka i często zależy od sytuacji. Czasami zbyt wiele bliskości jest uciążliwe, w innych sytuacjach z kolei tęsknimy za bezpieczeństwem i bliskością. Bliskość jest ważna, ale powinna ona być jasno zdefiniowana i pełna szacunku. Najistotniejszym punktem jest zachowanie pomiędzy dzieckiem a osobą pełniącą funkcję autorytetu kontekstu duszpasterskiego i pedagogicznego. Jeśli na przykład dziecko przy pocieszaniu nie chce być obejmowane, należy tego zaprzestać. To osoby dorosłe są odpowiedzialne za dostrzeganie i przestrzeganie odpowiednich granic.

5 Zgodnie z prawem austriackim młodociani w wieku do 7 lat są „dziećmi”, do ukończenia 14 r.ż. są nazywani „małoletnimi”, z kolei do 18 r.ż. - „niepełnoletnimi”.

Tzw. wiek ochronny dla określonych czynów karalnych kończy się wraz z osiągnięciem 16 r.ż. Por. też can 97 §1f CIC

6 „Osoby szczególnej troski” to osoby, które ze względu na swój wiek, chorobę albo niepełnosprawność wymagają specjalnej opieki oraz troski.

7 Np.: księża, diakoni, asystenci, kierownicy grup, zakrystianie, opiekunowie, zakrystianie,...

Wrażliwość w tym zakresie powinna wyrażać się poprzez osobiste zajmowanie się własnymi potrzebami, poprzez wczuwanie się w sytuacje i potrzeby dzieci i młodzieży bądź poprzez wymianę doświadczeń z innymi kierownikami grup.

Im większe zaangażowanie w tym temacie, tym większa pewność, jak się zachować w sytuacjach nie do końca jasnych. Możliwe jest również zasięgnięcie pomocy z zewnątrz oraz obserwacja i ocena własnej pracy przez inne osoby (np. w formie grupowej lub indywidualnej superwizji, duchowego przewodnictwa, itd.).

Pomimo niektórych trudnych kwestii, nie można i nie należy rezygnować z bliskości – w pewnych ramach także z cielesnej - w pracy z dziećmi i młodzieżą. Przecież chodzi o to, by wspólnie doświadczać pewnych obszarów życia, a tym samym móc zdać się na siebie nawzajem i dopuścić bliskość.

A.3 Molestowanie seksualne i przemoc

A.3.1 Klasyfikacja według powagi czynu

A.3.1.1 Zachowanie naruszające granice

Każdy człowiek ma w swoim odczuciu chroniącą go i konieczną do egzystencji granicę. Granica ta jest indywidualna i zmienia się np. w ciągu dnia bądź też zależnie od okoliczności.

Naruszenie tej granicy ma miejsce wtedy, gdy jedna osoba przekracza, za pomocą słów, gestów i zachowania, osobistą granicę drugiej osoby. Naruszenie granicy może mieć miejsce nieświadomie. Przykładami przekroczenia granicy może być: publiczna ekspozycja, nazywanie dzieci i młodocianych „skarbem”, „słodziakiem”, dopuszczenie do nacechowanego seksualnie zachowania dzieci i młodzieży.

To, czy faktycznie doszło do przekroczenia granicy, może ocenić wyłącznie dotknięta osoba. Jeżeli ktoś czuje się zraniony, upokorzony lub poniżony, doszło do naruszenia jego granicy. By uniemożliwić powstanie „Kultury naruszania granic”, która to mogłaby zostać wykorzystana przez ewentualnych sprawców do przeprowadzania celowych napaści, naruszenia granic należy dostrzegać, tematyzować i korygować.

A.3.1.2 Agresywne zachowanie

Agresywne zachowanie to świadome, celowe działanie, które ma miejsce wtedy, gdy naruszająca granice innej osoby osoba nie zmienia swojego zachowania i je celowo kontynuuje. Agresywne zachowanie nie jest działaniem omyłkowym i stanowi zlekceważenie reakcji obronnej dotkniętej osoby. Agresywnym zachowaniem jest także jednorazowe, pod względem swego zakresu przekraczające ramy naruszenia granic, zachowanie. Agresywne osoby relatywizują i bagatelizują swoje zachowanie, również w przypadku gdy osoby poboczne zwracają im uwagę i wyrażają krytykę.

Przykładami agresywnego zachowania mogą być: celowe wywoływanie strachu u dziewczynek i chłopców, częste seksistowskie uwagi bądź celowe dotykanie w okolicach piersi i pupy, jak również „przyjacielski” klaps. Agresywne zachowanie wymaga wyciągnięcia konsekwencji, takich jak np. czasowego wykluczenia.

W przypadku nadużyć ze strony młodocianych należy je stematyzować, wyznaczyć granicę i zorganizować fachową pomoc ze strony specjalistów (psychologa, psychoterapeuty itp.).

A.3.1.3 Czyny karalne

Dzieci nie są w stanie ocenić dopuszczalności ani konsekwencji danych czynności seksualnych z dorosłymi. Tym samym nie są w stanie wyrazić zgody na takie czynności.

Każda czynność seksualna (z lub bez kontaktu fizycznego) dorosłych i młodzieży w wieku powyżej 14 lat z udziałem lub w obecności dzieci, które nie ukończyły jeszcze 14 roku życia, stanowi akt przemocy seksualnej i podlega karze.

„Grooming” polega na podstępny zdobyciu zaufania ze strony dzieci i młodzieży w celu zastosowania przemocy seksualnej. W Austrii jest to czyn karalny.

A.3.2 Wyjaśnienie pojęć

A.3.2.1 Zaniedbanie

Zaniedbanie⁸ to niewystarczające opieka i lub jej całkowity brak. Ze względu na jego rozciągłość w czasie zazwyczaj nie poświęca się mu wiele uwagi.⁹

A.3.2.2 Przemoc fizyczna

Pod pojęciem przemocy fizycznej rozumie się każde szkodliwe oddziaływanie na drugiego człowieka:

bicie, policzkowanie, nieudzielenie pomocy przy skaleczeniach i chorobie. Znęcanie się fizyczne nad dziećmi i młodzieżą nie jest aktualnie takim tematem tabu jak molestowanie seksualne. Dorośli stanowią dla poszkodowanych raczej orędowników. Wstyd i poczucie winy przeważnie nie odciskają się w równej mierze, bo istnieje opinia publiczna i zadeklarowana lojalność.

A.3.2.3 Przemoc psychiczna

Przemoc psychiczną można zdefiniować jako znęcanie się emocjonalne nad innymi, np. w formie zachowań, które wzbudzają uczucia odtrącenia, bycia niekochanym, nic nie wartym, niezaradnym, uczucia przytłoczenia, izolacji, wywieranie nacisku emocjonalnego, obarczanie nieuzasadnianymi oczekiwaniami, instrumentalizowanie, stalking, negatywne wypowiedzi na temat rodziców i innych członków rodziny lub pochodzenia. Do tej kategorii zalicza się również czyny na poziomie rówieśników, na przykład mobbing oraz cyber-mobbing (nękanie elektroniczne).

A.3.2.4 Przemoc duchowa¹⁰

Przemoc duchowa jest szczególną formą przemocy psychicznej. Przemoc duchowa ma miejsce wtedy, gdy za pomocą religijnych treści bądź powoływania się na duchowy autorytet dochodzi do nacisku i zniewolenia, do powstania uzależnienia, które następnie zostaje wykorzystane. Fenomen tego zjawiska nie jest rzeczą nową, jednakże wciąż jeszcze przez naukę niedostatecznie zbadaną. Nie dysponujemy np. żadnymi zadowalającymi definicjami bądź jasnymi odgraniczeniami od innych form przemocy i wykorzystywania. Wszelkie nowe odkrycia naukowe w tej kwestii zostaną uwzględnione w przyszłych wydaniach niniejszych przepisów ogólnych.

⁸ W literaturze angielskojęzycznej mówi się o „Neglect” i „Institutional Neglect”.

⁹ Odnośnie rozdziału 3 por. definicję wioski dziecięcej Vorarlberg (www.kinderdorf.cc), jak również artykuł Christine Bodendorfer w „junge_kirche” wyd. 1/96

¹⁰ Temat ten jest obecnie przedmiotem żywej dyskusji fachowej na różnych konferencjach naukowych. Por. np.:

A.3.2.5 Przemoc/molestowanie seksualne

Istnieje wiele definicji molestowania seksualnego. Najczęściej używana definicja brzmi: molestowanie seksualne to nieprzypadkowe, świadome, psychiczne i/albo fizyczne szkodzenie, które może prowadzić do obrażeń, zahamowania rozwoju, a nawet do śmierci i narusza samopoczucie i prawa innych, w tym wypadku dzieci, młodzieży albo osób wymagających specjalnej troski.”¹¹

W przypadku molestowania osoba dorosła działa z rozmysłem. Planuje albo wykorzystuje swój autorytet oraz zaufanie do niej, aby osiągnąć podniecenie seksualne.¹² Molestowanie seksualne na początku ma formę głaskania, „łaskotek”, dotykania i pozwalania na dotykanie miejsc intymnych, pokazywania pornografii (czasopisma, filmy, internet) itp. Intensywność czynności może się z biegiem czasu nasilać oraz w zależności od rodzaju bliskości zmieniać. Oprócz jednoznacznie zdefiniowanego molestowania seksualnego, określonego przez prawo karne¹³, występują subtelne formy molestowania, jak np. seksualne napastowania werbalne, seksualna atmosfera, klapsy, obserwowanie dzieci przy przebieraniu się, kąpaniu albo myciu, uświadamianie seksualne nie dostosowane do wieku. Wykorzystywanie seksualne jest zmuszaniem do zachowań seksualnych przy wykorzystaniu autorytetu lub zależności, w najgorszym wypadku gwałtem. Do tego zalicza się także odbywanie stosunków płciowych bez zastosowania gróźb czy siły, ale przy zastosowaniu autorytetu lub uzależnienia.

Poza molestowaniem seksualnym ze strony dorosłych na dzieciach i młodzieży istnieje również molestowanie seksualne pomiędzy dziećmi i młodzieżą (np. pomiędzy rodzeństwem, w placówkach dla dzieci i młodzieży, grupach dziecięcych i młodzieżowych, w stowarzyszeniach sportowych i projektach angażujących młodocianych). W taki sam sposób dochodzi również do molestowania pomiędzy osobami dorosłymi.

A.3.2.6 Przemoc w mediach cyfrowych

Określenie „przemoc medialna” dotyczy zarówno pasywnej konsumpcji przedstawiającego przemoc przekazu medialnego (np. oglądanie przepelnionych przemocą filmów), jak również stosowania aktywnej przemocy w formie np. publikacji kompromitujących zdjęć. W obu przypadkach przemoc seksualna jest jednym z wielu przejawów przemocy.

Poza czynem karalnym, w którym dorośli konfrontują dzieci i młodzież z obrazami pornograficznymi w mediach, dochodzi również do sytuacji, gdy dzieci i młodzież pasywnie konsumują przedstawioną w mediach przemoc, gdy stają się ofiarami medialnych ataków, bądź gdy sami takich medialnych ataków dokonują. Czasami odbywa się to równocześnie: Dzieci i młodzież konsumują pornograficzne materiały, szokując przy tym np. swoich młodszych rówieśników. Przemoc w mediach z jej coraz liczniejszymi przejawami nabiera coraz większego znaczenia.

- 11 Por. „junge_kirche“ wyd. 1/96
- 12 Innymi określeniami dla „wykorzystywania seksualnego” są „przemoc seksualna” lub „przemoc na podłożu seksualnym”. „Wykorzystywanie seksualne” znalazło tu zastosowanie z racji tego, że jest powszechnie stosowanym określeniem społecznym. Jednakże zwrot ten kryje w sobie pewną językową problematykę, gdyż w przeciwieństwie do „wykorzystywania seksualnego” nie istnieje „korzystanie seksualne”.
- 13 Austriacki kodeks karny, ust. 10: Czyny karalne przeciwko integralności cielesnej i samostanowieniu seksualnemu, gwałt, napaść seksualna, wykorzystywanie seksualne osoby bezbronnej lub upośledzonej umysłowo, poważne wykorzystywanie seksualne nieletnich, wykorzystywanie seksualne nieletnich; Federalny Dziennik Ustaw Nr.60/1974 w wersji Federalny Dziennik Ustaw I nr.15/2004, §§ 201–207

A.3.2.6.1 Pasywna przemoc w mediach: Konsumpcja i przyglądanie się

Konsumpcja przemocy medialnej u dzieci zaczyna się bardzo wcześnie – np. już na etapie filmów animowanych. Dzieci natrafiają na różne rodzaje przemocy: „śmieszna przemoc” (seriale animowane, wideo, zabawne gry), odtworzona, fałszywa przemoc (popisy kaskaderskie, zapasy, odtworzone walki), brutalne teledyski i teksty piosenek, horrory i przemoc w filmach fabularnych, pornografia (zawierająca treści zawierające przemoc lub zachęcająca do przemocy przeciwko młodszym rówieśnikom), jak również autentyczna, niezwykle brutalna przemoc (egzekucje, scenariusze wojenne, tortury, gwałty, morderstwa – tzw. snuff-videos).

A.3.2.6.2 Aktywna przemoc medialna: Tworzenie i stosowanie

Również w tym przypadku wyróżnić można wielorakie formy przemocy: Od nękania w Internecie (poprzez niepożądane reklamy, sprośne wiadomości lub posty) po cyberprzemoc (celowe obrażanie, grożenie, ośmieszanie lub nękanie kogoś w Internecie lub przez telefon komórkowy, znane również jako cyberstalking lub cyber-bullying), happy slapping (filmowane i błyskawicznie rozprzestrzeniające się w Internecie bijatyki, kłótnie i awantury pomiędzy młodocianymi), sexting (publikowanie w mediach społecznościowych zdjęć erotycznych lub przedstawiających nagość wbrew woli przedstawianych na nich osób), molestowanie i napastowanie seksualne, uwodzenie lub kuszenie w Internecie¹⁴.

A.3.3 Cykl przemocy

Efektywna ochrona dzieci nie może mieć miejsca bez wglądu w doświadczenia wynikające z pracy ze sprawcami, ponieważ ofiary wprawdzie wiedzą, co im się przytrafiło (świadomość faktu), ale to sprawcy dysponują wiedzą na temat rozpoczęcia, planowania oraz realizacji całego zjawiska, jakim jest molestowanie seksualne (świadomość procesu).

Dzięki współpracy z instytucjami zajmującymi się ochroną ofiar oraz doświadczeniom wynikającym z pracy ze sprawcami powstał model cyklu przemocy, który znalazł zastosowanie w międzynarodowych badaniach i w bezpośredniej pracy ze sprawcami¹⁵. Zakłada on istnienie wzorca zachowań prowadzącego od fantazji do dokonanie czynu oraz to, że samo zachowanie jest zamierzone i spowodowane różnymi motywami. Pięć najczęstszych motywów to gniew, władza, seks, kontrola i strach.

Według Hilary Eldridge/Faithful Foundation model wyjaśniający działanie przemocy odpowiada ogólnemu modelowi uzależnień. Każdy człowiek, który chciałby zidentyfikować swój wzór uzależnień (np. alkoholu, palenia papierosów, robienia zakupów, jedzenia, zachowania seksualnego), może w ten sposób zbadać swoje nałogi.

Zmiana wynikających z uzależnienia zachowań nie jest sprawą łatwą. Sprawcy molestowania trudno jest zrezygnować ze swojego zachowania lub je zmienić. Sprawca zaprzecza mu i tłumaczy jako jednorazową „wpadkę”.

---

14 Vpor. dyrektywy dotyczące ochrony organizacji dziecięcej Kościoła katolickiego w Austrii – Katholische Jungschar Österreichs, str. 20, www.jungschar.at/kinderschutz

15 Eldridge, Hilary, Faithful Foundation; źródło: Badania oraz analiza na temat „Praca ze sprawcami przemocy” – raport końcowy.
Instytut Badania Konfliktów, Wiedeń 1998

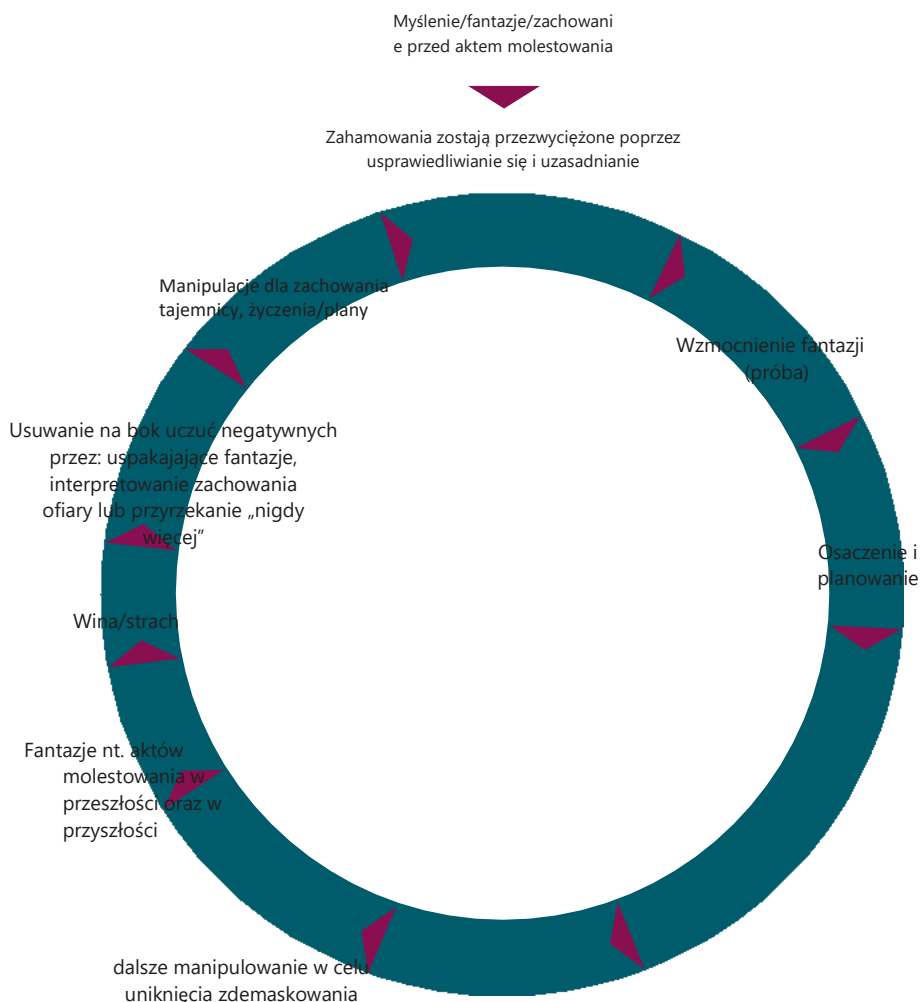

„Cyklowi molestowania” towarzyszą następujące założenia podstawowe:

- ◆ Jeśli doszło już do seksualnego wykorzystywania dzieci, sprawcy będzie bardzo trudno z niego zrezygnować.
- ◆ Sprawca myśli w sposób zniekształcony, czym tłumaczy swoje zachowania: „Moje dzieci należą do mnie, mogę z nimi robić, co chcę!” – „Dzieci mają również swoją seksualność, to, co robię, jest zdrowe i ma na nie dobry

wpływ!” – „Jestem taki miły, ona/on tak mnie lubi!”

- ◆ Sprawca traktuje ofiarę jako obiekt seksualny.
- ◆ Molestujące zachowanie zostało przerobione i przećwiczone w wyobraźni.
- ◆ Sprawca przeddefiniowuje zachowanie ofiary: „Ona/on przecież się nie broni!” – „Ona/on zawsze do mnie przychodzi z powrotem!” – i przyjmuje to jako zgodę.
- ◆ Czyn nie jest jednorazowy i nie stało się to tak po prostu.

werb
owani
e
osób
do
współ
udział
u, i

zapobiegania
zdemaskowaniu.

Manipulacja dzieckiem i
osobami mogącymi je
chronić.

Molestowanie

Deutsch	Polnisch
Denken/Phantasie/Verhalten vor dem Missbrauch	Myslenie/fantazje/zachowanie przed aktem molestowania
Hemmungen werden durch Entschuldigungen und Rechtfertigungen überwunden	Zahamowania zostają przewyżczone poprzez usprawiedliwanie się i uzasadnianie
Manipulation zum Schutz des Geheimnisses, Wünsche/Pläne	Manipulacje dla zachowania tajemnicy, zyczenia/plany
negative Gefühle beiseiteschieben durch: beschwichtigende Phantasien,	Usuwanie na bok uczuć negatywnych przez: uspakajające fantazje,
Interpretation des Opferverhaltens oder das Versprechen „nie wieder“	interpretowanie zachowania ofiary lub przyrzekanie „nigdy więcej”
Phantasie verstärkt sich (Probe)	Wzmocnienie fantazji (próba)
Einkreisung und Planung	Osaczenie i planowanie
Schuld/Angst	Wina/strach
Phantasie über vergangenen und zukünftigen Missbrauch	Fantazje nt. aktów molestowania w przeszłości oraz w przyszłości
weitere Manipulation zur Verhinderung von Aufdeckung	dalsze manipulowanie w celu uniknięcia zdemaskowania
Manipulation des Kindes und jeder Person, die es schützen könnte.	Manipulacja dzieckiem i osobami mogącymi je chronić.
Missbrauch	Molestowanie

- ◆ Uważa siebie za pasywnego, a ofiarę jako aktywnie reagującą.
- ◆ Nawet gdy twierdzi, że jego zachowanie jest złe, wcale w to rzeczywiście nie wierzy.
- ◆ Jego motyw, aby prosić o profesjonalną pomoc nierzadko jest „podejrzany”. Kreuje się na osobę rozsądną, ze strachu przed ewentualnym wyjściem na jaw swoich czynów. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na jego motywację.

A.3.4 Cztery czynniki molestowania seksualnego

David Finkelhor opisuje cztery czynniki, które pojedynczo lub w różnych kombinacjach, czy też wszystkie razem służą wyjaśnieniu seksualnych aktów przemocy¹⁶:

Zgodność emocjonalna: potrzeby sprawcy znajdują odpowiedniki w cechach dziecka.

Seksualne podniecenie: reakcja fizjologiczna pojawiająca się w obecności dziecka lub w trakcie fantazjowania o nim, prowadząca do seksualnej aktywności.

Zablokowanie: odnosi się do niezdolności niektórych osób do zadowalającego przeżywania kontaktów seksualnych z dorosłymi kobietami czy mężczyznami.

Zniesienie zahamowań: stopniowe odrzucanie wewnętrznych i zewnętrznych przeszkód - molestowanie służy zaspokojeniu potrzeby władzy i dominacji.

Aby doszło do przemocy seksualnej, muszą zostać ponadto spełnione cztery warunki:

- ◆ Potencjalny sprawca musi mieć motywację. Może ona polegać na zgodności emocjonalnej, na reagowaniu podnieceniem albo na zablokowaniu wobec dorosłych.
- ◆ Potencjalny sprawca musi przezwyciężyć wewnętrzne zahamowanie przed dokonaniem czynu. Sam motyw nie jest jeszcze wystarczający. Musi również przezwyciężyć zahamowania, takie jak kazirodztwo albo przekonanie, że nie robi się dziecku krzywdy.
- ◆ Zewnętrzne przeszkody, jak nadzór nad dzieckiem, stabilne kontakty społeczne dziecka w rodzinie oraz poza nią, strach przed policją i sądem czy społecznym potępieniem, muszą zostać przezwyciężone w następnym kroku.
- ◆ Ostatnią przeszkodę stanowi możliwy opór dziecka. Nie jest to jednak zbyt duża przeszkoda do pokonania przez sprawcę.

Powyższy model pokazuje, że działania sprawcy nie ograniczają się jedynie do niego samego oraz do ofiary, ale również dotyczą otoczenia. To powinno zostać uwzględnione przy zapobiegawczych przemyśleniach – gdzie mogłyby się znaleźć lub zostać wzmocnione mechanizmy kontrolne – jak i w ramach konkretnych interwencji.

16 Szczegółowy opis w: Lehner-Hartmann, Andrea: Nie będę milczeć i zapominać. Przemoc w rodzinie: Studium socjologiczne oraz refleksje praktyczno-teologiczne, Wiedeń

2002, 171-176

Chodzi również o dotkniętą tym rodzinę, wspólnotę, zakon, klasę szkolną, szkołę, grupę rówieśników. Aby nie dopuścić do odwrócenia sprawca/ofiara, trzeba pracować nie tylko ze sprawcą i ofiarą, lecz również zaoferować pomoc dotkniętemu środowisku społecznemu.

A.3.5 Jak rozpoznać ofiarę?

Nie istnieją żadne jednoznaczne cechy rozpoznawcze przemocy seksualnej. W zasadzie każde nietypowe zachowanie (np. nagłe wycofanie się, nagły brak dystansu), każda zmiana w zachowaniu, każda choroba psychosomatyczna mogą wskazywać na leżące u podstaw molestowanie.

Nie stwierdzono oddzielnego syndromu molestowania dzieci, tzn. nie można zestawić kilku odmiennych zmian w zachowaniu, aby wyciągnąć wniosek pozwalający na zdiagnozowanie molestowania u dzieci. Koniecznym jest obserwacja dziecka, pozwalająca na dostrzeżenie i wyjaśnienie powodów zmiany w jego zachowaniu.

Dotychczas wstydlive dziecko może nagle okazać się agresywne. Głośne i ożywione zaczyna się wstydzic i cichnie. „Dobrze wychowane” zaczyna używać obscenicznego języka.

Z kolei u innych dzieci objawy mogą przybrać formę choroby psychosomatycznej. Dotychczas czyste dziecko zaczyna się moczyć, reaguje bólami głowy, które często wskazują, że czymś się ewidentnie martwi. Ma bóle brzucha i pokazuje w ten sposób, że coś mu leży na żołądku. Codziennie rano wymiotuje i uważa, że świat jest do niczego. Wszystkie te przykłady cielesnych oznak mogą wskazywać na przemoc seksualną i być jednocześnie wołaniem o pomoc.

Dla otoczenia może to być jedynie mgliste podejrzenie, trudne do określenia uczucie, ponieważ dzieci rzadko mówią bezpośrednio o tym, że są molestowane. Rozmawia się o przypuszczeniu lub obserwacjach z kolegami, przyjaciółmi czy osobami, które znają dziecko. Często występuje strach, pojawia się wątpliwość, czy nie stało się coś „straszego”. Nie chciałoby się przecież niesłusznie kogoś podejrzewać, w szczególności kiedy zna się ewentualnego sprawcę („to taki troskliwy ojciec, zawsze odbiera swoją córkę”). Nie chcemy być zaszufładowani do kategorii tych, którzy reagują histerycznie.

Tymczasem nigdy nie powinno się wykluczać ewentualnego molestowania w sytuacji, gdy mamy do czynienia z trudnymi do wytłumaczenia zmianami w zachowaniu dziecka. Każdy symptom należy koniecznie zbadać.

A.3.6 Profile sprawcy¹⁷

Podobnie, jak w przypadku każdej typologii lub schematyzacji, należy wystrzegać się zbyt pochopnej klasyfikacji i generalizowania. Jednoznaczne przyporządkowanie nie zawsze jest możliwe,

---

17 Por. Dreßing, Harald/Salze, Hans Joachim m.in.: MHG-Studie. Molestowanie seksualne nieletnich przez katolickich księży, diakonów i zakonników w obszarze Konferencji Episkopatu Niemiec, 2018 r. str. 281

ale bywa pomocne. W odniesieniu do molestowania seksualnego w Kościele, w badaniach MHG rozróżnia się następujące typy sprawców:

1. **Typ stały:** Molestowanie seksualne ma miejsce z udziałem jednego lub większej liczby dzieci, w okresie czasu rządu kilku miesięcy, niedługo po otrzymaniu święceń kapłańskich. Istnieją wskazówki na spowodowane pedofilią zaburzenia preferencji, jeszcze przed samymi święczeniami.
2. **Typ narcystyczno-socjopatyczny:** Wykorzystuje swoją władzę nie tylko na podłożu wykorzystywania seksualnego dzieci i młodzieży, ale również w innych obszarach, w nieodpowiedni sposób. Molestowanie seksualne stanowi tylko jedną z wielu form narcystycznego nadużycia władzy. Istnieją dowody na szeroki zakres problematycznych zachowań i cech osobowości.
3. **Typ regresywnie-niedojrzały:** Charakteryzują go deficyty w rozwoju osobistym i seksualnym, szczególnie uwidaczniające się w wieku dorosłym. Celibat, wzgl. ślub kapłański postrzegane są w jako okazja do tego, by nie zajmować się kształtowaniem własnej tożsamości seksualnej, tudzież by nie być zmuszonym do wstępowania w niedojrzały związek partnerski. Pierwsze przypadki nadużyć mają miejsce z reguły na długo po święceniach kapłańskich.
4. **Typ sfrustrowany:** Średnio pierwszy akt molestowania seksualnego ma miejsce w wieku 42 lat, czyli w przypadku większości księży około 14 lat po święceniach. Powodem mogą być przybierające na sile obciążenia: Wcześniejsze obciążenia psychospołeczne, wygórowane wymagania i problemy administracyjne, problemy finansowe, śmierć bliskich, środki odurzające (alkohol, leki, narkotyki), samotność.

Przy ujawnieniu ich czynów bądź konfrontacji sprawcy stosują często następującą strategię:

- ◆ Wypieranie się przed samym sobą: „Nic się nie stało”.
- ◆ Uciekanie od odpowiedzialności: „Stało się, ale to nie wyszło ode mnie”.
- ◆ Wypieranie się seksualnego charakteru czynu: „Stało się, wyszło ode mnie, ale to nie miało nic wspólnego z seksem”.
- ◆ Wypieranie się winy: „Stało się, wyszło ode mnie, miało charakter seksualny, nie jest w porządku, ale miało miejsce wskutek zaistnienia okoliczności łagodzących (alkohol, seksualna lub inna frustracja, problemy finansowe, strach przed kobietami...).

A.3.7 Uwarunkowania strukturalne przemocy na tle seksualnym

Przemoc seksualna wychodzi od pojedynczych sprawców, ma jednakże struktury ułatwiające sprawcom dokonanie zamierzonych czynów. Stąd konieczne jest zwrócenie

uwagi na owe uwarunkowania molestowania seksualnego.

Często struktury ułatwiają sprawcom wykorzystanie ich pozycji autorytetu, czy zaufania do molestowania dzieci i młodzieży. Szczególna pozycja i autorytet moralny prowadzą często do tego, że sprawcy są chronieni w większym stopniu aniżeli ofiary.

Zdanie sobie sprawy z tego rodzaju wspomagających uwarunkowań jest istotne, by móc przedsięwziąć odpowiednie środki prewencyjne oraz interwencyjne.

Poniżej przedstawiono czynniki sprzyjające przemocy oraz samemu sprawcy.

A.3.7.1 Autorytarny, bądź udający taki sposób obchodzenia się ze swoją pozycją

Rodzice, nauczyciele, wychowawcy, kierownicy grup, księża itp. stanowią dla dzieci i młodzieży autorytety, które są obdarzane zaufaniem. Relacje między dziećmi czy młodzieżą a dorosłymi charakteryzują różnice wynikające z władzy i zasobów, które w sytuacjach przemocy seksualnej są bezwstydnie wykorzystywane do realizacji potrzeb dorosłych. Nie można nie zauważać różnic w posiadanej władzy. W kwestii odpowiedzialności należy zachować pełną przejrzystość¹⁸.

Określone podejścia do wychowania i do relacji w sensie podziału płciowego i różnicy wieku w dużej mierze pomagają sprawcom. Autorytarne modele rodziny oraz szkoły mają w pierwszej kolejności na celu uzmysłowienie, że dzieci nie mają prawa kwestionować zdania dorosłych, ale muszą się im bezwarunkowo podporządkowywać. Sprawcy molestowania mogą więc łatwo manipulować i naciskać na utrzymanie tajemnicy.

A.3.7.2 Represyjne wychowanie seksualne

Poznawanie przez dzieci części swego ciała, zarówno w wymiarze nazewnictwa jak i odczuć (również tych nieprzyjemnych) pozwala na szybsze rozpoznanie przez nich ewentualnych nadużyć. Dzieciom łatwiej jest przekazać, co się wydarzyło, łatwiej jest im się bronić lub prosić o pomoc. Z kolei fałszywe potępienie zachowań seksualnych może w niekorzystnym wypadku skutkować tabuizowaniem wszelkich rozmów na temat seksualności bądź też karaniem seksualnych zachowań osób dorastających. Odczuwanie swojej grzeszności i (wspólnej) winy przez ofiarę, ułatwia utrzymanie napaści w tajemnicy, co wielokrotnie zostaje bez ogródek wykorzystane przez sprawcę.

Przekonanie, że dzieci czy nieletni mogą być postrzegani jako równoprawni partnerzy seksualni dorosłych, jest wysoce krzywdzące i niebezpieczne.

A.3.7.3 Wykorzystywanie religijnych motywów i praktyk

Sprawcy związani ze środowiskiem kościelnym wykorzystują umacniające uzależnienia religijne metafory. Używają obrazu „Boga Ojca Wszchemogącego”, „uległej Matki Boskiej” oraz „posłusznego Syna Jedynego”, aby wierzące dzieci i młodzież doprowadzić do uzależnienia.

¹⁸ Haker, Hille/Ammicht Quinn, Regina/Junker-Kenny, Maureen: Postskriptum, w: Concilium 40 (2004), str. 264-365

Kolejnym nadużyciem jest sytuacja, gdy po dokonanych wykorzystaniu osoba dotknięta zmuszana jest do wyznania bolesnych doświadczeń jako „występku” przed samym sprawcą¹⁹. To samo dotyczy sytuacji, gdy osoba dotknięta otrzymuje od innego księdza zakaz mówienia o zajściu.

A.3.7.4 Przemilczanie kontekstu socjalnego

Ważne jest, aby przy molestowaniu seksualnym uwzględniać kontekst socjalny. Środowisko społeczne powinno być uświadamiane i wspierane w ocenie i obchodzeniu się z przypadkami molestowania, aby nie doszło do odwrócenia ról sprawca/ofiara, a ofiary nie musiały na nowo doświadczyć przemocy. Pracujące z dziećmi i młodzieżą instytucje oraz wspólnoty, powinny dysponować wiedzą o molestowaniu i znajomością odpowiednich środków interwencyjnych, w czym pomocne są niniejsze „Przepisy ogólne”. W tym celu należy doprowadzić we wszystkich instytucjach do utworzenia kultury wspierającą otoczenie i konwersację, która pozwoli na zerwanie z tematami tabu i stematyzowanie sytuacji związanych z nadużyciami i przemocą.

Z tego też względu zwraca się uwagę na konieczność opracowania koncepcji ochronnych (p. Część B.3.3)

---

19 Por. absolutio complicitis, can 1387 CIC

Część B – prewencja

Papież Franciszek

Słowa z przedmowy do spotkania n.t. „Ochrona małoletnich w Kościele”, wygłoszone przez papieża Franciszka w nowej auli synodalnej, w czwartek, 21 lutego 2019 r.²⁰

W obliczu plagi nadużyć seksualnych, jakich dopuścili się duchowni wobec małoletnich, postanowiłem wezwać was patriarchów, kardynałów, arcybiskupów, biskupów, przełożonych zakonnych oraz osoby odpowiedzialne, abyśmy wszyscy razem wysłuchali Ducha Świętego i posłuszni Jego kierownictwu wysłuchali krzyku maluczkich, którzy domagają się sprawiedliwości. Na naszym spotkaniu spoczywa ciężar odpowiedzialności pasterskiej i kościelnej, zobowiązujący nas do przedyskutowania razem, w sposób synodalny, szczerzy i pogłębiony jak stawić czoło temu złu, które nęka Kościół i ludzkość. Święty Lud Boży patrzy na nas i oczekuje od nas nie prostych i oczywistych potępień, ale konkretnych i skutecznych środków, które należy zapewnić. Potrzebna jest nam konkretność.

Rozpocznijmy zatem naszą drogę uzbrojeni w wiarę i ducha jak najpełniejszej pączęj, odwagi i konkretności.

Jako pomoc chciałbym podzielić się z wami kilkoma ważnymi kryteriami, sformułowanymi przez różne komisje i konferencje biskupie. Dotarły od was, trochę je uporządkowałem... Są one wytycznymi, by pomóc nam w refleksji i zostaną wam teraz przekazane. Są one zwyczajnym punktem wyjścia, który od was pochodzi do was powraca i który w niczym nie umniejsza kreatywności, jaka jest nam w tym spotkaniu potrzebna.

---

20 Spotkanie „Ochrona małoletnich w Kościele” – Watykan, 21 lutego 2019, www.vatican.va

Prawda was wyzwoli

W obliczu rozmiarów molestowania seksualnego i przemocy w Kościele katolickim, które to od około 1990r manifestowały się coraz bardziej w skali światowej, opracowane w roku 2010 przez biskupów austriackich pod przewodnictwem Kardynała Christopha, w porozumieniu z zakonem austriackim Przepisy ogólne dla Kościoła katolickiego w Austrii okazały się odpowiednim i sprawnym narzędziem do rozliczenia tych głębokich ran w życiu kościelnym.

Na tym fundamencie udało się nieść konkretną pomoc w przypadkach wykorzystywania seksualnego i przemocy wielu dotkniętym osobom. Ze względu na brak doświadczeń we wspólnym przeciwdziałaniu molestowaniu i przemocy okazało się wkrótce, że niniejsze przepisy wymagają uzupełnienia i doprecyzowania. W roku 2016 odpowiedzialny za tę kwestię biskup Klaus Küng w imieniu episkopatu i w porozumieniu z zakonem austriackim przedłożył drugie, poprawione i uzupełnione wydanie Przepisów ogólnych. Już wówczas zaznaczono: *„Jesteśmy świadomi faktu, że wysiłki mające na celu ochronę przed przemocą i wykorzystywaniem seksualnym nigdy nie będą mogły zostać uznane za zakończone.”*

W dniu dzisiejszym Konferencja Episkopatu Austrii wraz z Austriacką Konferencją Zakonów, po kolektywnych pracach redakcyjnych, wspólnie przedkładają opinii publicznej trzecie, poprawione i uzupełnione wydanie Przepisów ogólnych. W praktyce lat ubiegłych okazało się, że niektóre, specjalne problemy nie zostały uwzględnione w dotychczasowych pracach. Ten deficyt został zniwelowany w poprawionym wydaniu „Kodeksu postępowania w przypadku oskarżeń o wykorzystywanie seksualne i przemoc”. Ujednolicono tu m.in. i dokładnie zdefiniowano różniącą się terminologię, doprecyzowano kształt i wdrażanie środków zapobiegawczych, jak również wykorzystano konkretne doświadczenia proceduralne z ostatnich dziesięciu lat. Dołożyliśmy również starań do zapewnienia lepszego zrozumienia i czytelności przepisów. Z nowym wydaniem oferujemy wszystkim zaangażowanym w kościelnym kontekście w kwestie personalne i prewencyjne rzetelne wytyczne.

W kategorii szczególnego sukcesu postrzegamy fakt zajęcia wspólnego stanowiska i zobowiązującego przedstawienia niniejszych przepisów przez Konferencję Episkopatu Austrii oraz Konferencję Zakonów Austriackich. Niechaj przepisy te przyniosą pokrzywdzonym należną im sprawiedliwość i staną się skutecznym narzędziem przeciwko wszelkiego rodzaju wykorzystywaniu w kościelnym kontekście! Niechaj nadal przyświeca nam motto: *Prawda was wyzwoli!*

Dr Benno Elbs

Przewodniczący Komisji Ochrony
Ofiar Konferencji Episkopatu Austrii

Dr Korbinian Birnbacher OSB

Przewodniczący Konferencji

Zako

Dr Hansjörg Hofer

Przewodniczący kuratorium
fundacji ochrony ofiar

nów Austriackich

S. Franziska Bruckner

Zastępca przewodniczącego
Konferencji Zakonów Austriackich

B.1 Kultura czujnej wspólnoty

Poszanowanie dla godności ludzkiej stanowi naczelną zasadę naszego działania. Ochrona dzieci i młodzieży stoi na pierwszym planie. Skuteczna opieka nad nimi we wszystkich instytucjach kościelnych, to jednocześnie ochrona współpracowników i instytucji przed uogólnionymi podejrzeniami i utratą zaufania.

Głównym zadaniem Kościoła jest stanie się „uzdrawiającą przestrzenią” dla wszystkich ludzi. Wszystkie ogniwa Kościoła są odpowiedzialne za urzeczywistnienie tej wizji i umożliwienie udziału w niej wszystkim ludziom.

Dzieci nie ponoszą winy za nadużycia ze strony dorosłych. Strategia i skrytość działania osób dorosłych, jakie z reguły mają miejsce, pozostawiają dziecko bez szans do obrony.

Każdy rodzaj seksualnego, naruszającego granice działania w stosunku do dzieci poniżej 14 roku życia stanowi przestępstwo w świetle prawa i jest zabronione. Według prawa kościelnego, każde seksualne, naruszające granice danej osoby działanie w stosunku do małoletnich poniżej 18 roku życia jest zabronione.

Środki czysto prewencyjne przynoszą wprawdzie pewne efekty, jednakże szybko osiągają swoje granice.

Zasadniczo potrzeba jest kultury konstruktywnego zaangażowania się i debaty, kultury „spojrzenia”. Ochrona dzieci zostanie tylko wówczas osiągnięta, kiedy wszyscy będą ją postrzegać jako powszechne życzenie i wspólną odpowiedzialność.

Koniecznym jest odpowiednie uwrażliwienie, a co za tym idzie profesjonalizacja pracowników i wolontariuszy, jak również stworzenie przejrzystych reguł i struktur (koncepcji ochrony)²¹.

---

21 Por. propozycje ds. prewencji Konferencji Episkopatu Szwajcarii, www.sbk-ces-cvs.ch

B.2 Osoby zatrudnione w inst. kościelnych

B.2.1 Dobór i przyjmowanie pracowników

Osoby odpowiedzialne w diecezjach i zakonach, rektorzy seminariów duchownych i kierownicy instytucji przywiązują szczególną wagę przy doborze i zatrudnianiu duchownych, zakonników i wolontariuszy do ich dojrzałości i umiejętności obchodzenia się z seksualnością i władzą oraz ze związanymi z tym problemami.

W procedurze zatrudniania zasięga się opinii osób z otoczenia kandydatów (np. list polecający, czy też ew. oświadczenie byłego przełożonego zakonnego lub wikariusza generalnego).^{22, 23}

W przypadku wyjścia na jaw obciążających czynników, do procesu przyjęcia czy zatrudniania włączona zostaje konsultacja eksperta. Zasięgnięcie opinii psychologicznej jest zasadniczo zalecane w przypadku seminarzystów, nowicjuszy i pełnoetatowych pracowników w duszpasterstwie. Dodatkowo, wobec kandydatów do święceń istotne są również austriackie wytyczne dla przyjmowania i kształcenia („ratio nationalis”).

W przypadku zatrudnienia pracowników oraz stażystów na diakonat stały należy każdorazowo wymagać rozszerzonego wypisu z rejestru karnego (troska o dzieci i młodzież) kandydata.

Wskaźnik recydywy wśród pochodzących spoza rodziny sprawców nadużyć wynosi 50%. Przy zastosowaniu terapii możliwe jest zmniejszenie tego współczynnika do 20%. W przypadku ciągłych zajęć terapeutycznych (w niektórych przypadkach oznacza to terapię stałą) możliwa jest redukcja poniżej 10 %. Znaczna poprawa prognozy może być przy tym osiągnięta przy uwzględnieniu parametrów sytuacyjnych.

W żadnym przypadku nie może dojść do zatrudnienia sprawców w duszpasterstwie, w obszarze bezpośredniego kontaktu z dziećmi i młodzieżą. Odnośnie pozostałych obszarów

decyzje podejmowane są indywidualnie. Pod uwagę brane są rodzaj przestępstwa, przyznanie się do winy i zadośćuczynienie ze strony sprawcy, ryzyko recydywy oraz zapewnienie możliwie jak największego bezpieczeństwa osobom mającym kontakt ze sprawcą.

Ekspertyza sądowo-psychiatryczna jest istotnym czynnikiem, pozwalającym na określenia przewidywanego ryzyka. Ponowne przyjęcie do posługi kościelnej zależy również od tego, czy nie wywołała to słusznego zgorszenia lub nadszarpnięcia zaufania do Kościoła.

²² Por. Kongregacja Edukacji Katolickiej, wytyczne dotyczące zastosowania psychologii w przyjmowaniu i kształceniu kandydatów do kapłaństwa 29.6.2008, w:

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20080628_orientament

i_ge.html
23 Por. cann 241 i 645 CIC

B.2.2 Kształcenie i doksztalcenie

W procesie kształcenia i doksztalcenia duchownych, zakonników i pracowników kościelnych należy zwrócić uwagę na przeszkolenie w kwestii odpowiedniego obchodzenia się z danego rodzaju sugestiami lub wypowiedziami dzieci, młodzieży i osób specjalnej troski, jak również w kwestii funkcjonowania, w charakterze osoby zaufania.

Zależnie od konkretnej czynności czy sprawowanej funkcji, należy zastosować określone środki i działania.

B.2.2.1 Samoświadomość i praca z przeszłością

W kształceniu kapłanów i zakonników wymaga się zdolności samoświadomości. Fachowe wsparcie ma pomóc w odpowiedzialnej konfrontacji z własną przeszłością, jej przeanalizowaniu, i o ile to konieczne, podjęciu terapeutycznych działań.

B.2.2.2 Konfrontacja z seksualnością

Gruntowna, wspierana z zewnątrz konfrontacja z tematami: seksualności oraz rozwoju ludzkiej i emocjonalnej dojrzałości, zdolności budowania więzi, jak i z cnotą wstrzemięźliwości stanowią nieodzowny element kształcenia²⁴.

B.2.2.3 Konfrontacja z pełnioną rolą, funkcją i władzą

W kształceniu zostają uświadomione takie tematy jak: odpowiedzialność pełnionej roli, przestrzeganie koniecznych reguł postępowania, bliskość i dystans, obchodzenie się z autorytetem, władzą i układem zależności, jak

i formy przekraczania granicy i nadużyć (emocjonalne wykorzystanie władzy).

B.2.2.4 Odpowiedzialność za cielesną nienaruszalność

Podczas kształcenia zostaje wyraźnie przekazane, że odpowiedzialność za zachowanie własnego profesjonalizmu oraz osobistej i seksualnej nienaruszalności zawsze spoczywa na kształconej osobie.

B.2.2.5 Życie we wspólnocie

Wspólnota w seminarium duchownym czy w nowicjacie ma podstawowe znaczenie. Tam daje się poznać, jak dalece kleryk czy nowicjusz może wdać się w układy z podobnymi sobie, względnie jakie problemy powstają we wspólnym życiu w grupie. Należy poważnie traktować właśnie te problemy, o nich mówić, a o ile zajdzie taka potrzeba poddać terapii, pracy w grupie lub superwizji.

W przypadku duchownych i zakonników należy zwrócić uwagę na kultywację życia duchowego, umiejętności wspólnotowych i społecznych.

---

24 Dla kandydatów do kapłaństwa por. can 247 CIC; Jan Paweł II posynodalne pismo „Pastores dabo vobis” z 25.03.1992 art. 29, 43ff o kształceniu księży w kontekście czasów obecnych; Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Wytyczne do kształcenia w instytutach zakonnych z 02.02.1990, art. 13, 39ff, w: www.vatican.va

B.2.2.6 Regularne uczestnictwo w doształcaniu

Gwarantem profesjonalnej działalności duszpasterskiej i pedagogicznej jest regularne doształcanie. Jest ono przeprowadzane przez zewnętrznych ekspertów.

B.2.2.7 Samorefleksja i otwarta rozmowa

Samorefleksja na temat sytuacji osobistej, w tym w wrażliwego obszaru seksualności może mieć postać refleksji na temat wydarzeń dnia, towarzystwa duchowego, pokuty, superwizji, itp.

B.2.2.8 Pokuta/towarzystwo duchowe

Nadanie upoważnienia do spowiedzi musi poprzedzić właściwe i obowiązkowe szkolenie. Nie może mieć miejsca nadanie upoważnienia wyłącznie na podstawie święceń kapłańskich. Analogicznie ma się sytuacja z towarzystwem duchowym.

B.2.3 Zobowiązanie

Wszystkie osoby zatrudnione²⁵ w Kościele muszą zostać w sposób udokumentowany poinformowane o aspektach przepisów ogólnych, dotyczących zapobiegania molestowaniu, mają się do tych przepisów stosować w zakresie powierzonej im funkcji oraz podpisać odpowiednie zobowiązanie do ich zachowywania (p. Część D 4).

B.2.4 Postępowanie w przypadku podejrzeń

Najważniejszym działaniem prewencyjnym jest pewność, że każde bez wyjątku podejrzenie zostanie zbadane, niezależnie od powagi nadużycia.

W tym celu konieczne jest stworzenie jednego, przejrzystego i uczciwego sposobu postępowania. Ochrona dziecka i nieletniego jest najważniejsza.

Wszystkie osoby zatrudnione w Kościele są zobowiązane do zgłaszania każdego pojedynczego podejrzenia o molestowanie lub użycie przemocy bezpośrednio diecezjalnym biurom rzecznika lub poprzez biura prewencji, czy też przełożonych. Przełożeni są w takim wypadku zobowiązani do natychmiastowego poinformowania właściwego rzecznika.²⁶

²⁵ Termin „osoby zatrudnione” obejmuje wszystkich księży diakonów, zakonników, a także pracowników lub wolontariuszy pełniących zwierzchnią rolę w instytucji kościelnej (tj. w odniesieniu do wydarzeń kościelnych, jest to organizator i wszystkie inne osoby działające w jego imieniu)

B.3 Biuro zapobiegania nadużyciom i przemocy

Biskupi diecezjalni po wysłuchaniu odpowiednich gremiów doradczych powołują biura zapobiegania nadużyciom i przemocy z pełnomocnikiem ds. prewencji. Pod kierownictwem pełnomocnika może również dojść do powołania specjalnej grupy roboczej ds. ochrony dzieci i młodzieży.

B.3.1 Główne zadania

- ◆ Uwrażliwienie na temat przemocy i molestowania seksualnego
- ◆ Profesjonalizacja współpracowników pracujących z dziećmi i młodzieżą
- ◆ Kwestie informacyjne i porady dla wszystkich współpracowników
- ◆ Podmiot kontaktowy w kwestii tworzenia koncepcji ochronnych
- ◆ Organ autoryzujący koncepcje ochronne

Zadaniem biura zapobiegania molestowaniu i przemocy jest konsekwentna kontynuacja procesu uwrażliwiania i profesjonalizacji współpracowników, jak również zgłaszanie właściwych działań wspierających.

Biuro znajduje się w stałym kontakcie z ordynariuszem, rzecznikiem oraz komisją diecezjalną danej diecezji, w celu rocznej ewaluacji i, o ile to konieczne, poprawy współpracy. Konieczna jest również ogólnokrajowa koordynacja i konsolidacja biur prewencji. Należy wspierać współpracę z cywilnymi odpowiednikami biura.

Diecezjalnemu pełnomocnikowi ds. prewencji zabrania się przyjmowania od stron zaangażowanych (pokrzywdzeni, osoby oskarżone, instytucje) w sprawę rozpatrywaną przez rzecznika, komisję diecezjalną lub fundację ochrony ofiar, lub też od bliskich tych osób, jakichkolwiek korzyści materialnych bądź innej natury.

Za etatowe wynagrodzenie pełnomocników odpowiedzialna jest wyłącznie diecezja.

Decyzje co do konkretnej metodyki pracy podejmuje ordynariusz w porozumieniu z właściwymi organami.

Zakres kompetencji danego biura prewencji opiera się na zasadzie lokalności.

B.3.2 Udział i zarządzanie skargami

dzieci i młodzieży oraz osób szczególnej troski²⁷

Prewencja w przypadku molestowania wymaga stworzenia dzieciom i młodzieży oraz osobom szczególnej troski możliwość składania skarg.

Udział

Do dyspozycji dzieci i młodzieży oraz osób szczególnej troski dostępne są różnorodne, mniej i bardziej skomplikowane możliwości powiadomienia.

Kwestią podstawową jest przy tym ustalenie i zdefiniowanie obszarów do współdecydowania, współtworzenia, jak również samodzielnego podejmowania decyzji. Istnieją zarówno płaszczyzny, na których możliwe jest wspólne podejmowanie decyzji, jak i takie, w których istnieje wyłącznie opcja wspólnego doradztwa.

Zarządzanie skargami

Dla zapewnienia zrestrukturyzowanego i działającego z pożytkiem dla instytucji rozpatrywania skarg powołano dział zarządzania skargami. Istnieje wiele możliwości i płaszczyzn składania skarg. Na pierwszym miejscu stoi kultura otwartości na skargi (w codziennych relacjach, zachęta do uczestnictwa), jak również wykorzystanie takich metod, jak skrzynki skarg, czy też wewnętrzne biura ds. skarg. Wewnętrzne biura ds. skarg zostaną włączone do struktur organizacji i wydziałów diecezjalnych (np. Katholische Jungschar, Junge Kirche, Caritas). Na poziomie parafii funkcję tę piastują specjalnie wyznaczone osoby. Niezależnie od powyższego, wewnętrznymi punktami kontaktu są diecezjalne biura rzecznika, ew. biura prewencji. Przydatnym może być również powołanie lokalnego biura ds. skarg.

Należy również zwrócić uwagę na zewnętrzne biura ds. skarg²⁸ oraz na właściwą współpracę tych instytucji z rzecznikiem, wzgl. z biurami, w celu zapewnienia odpowiedniego rozpatrywania złożonych skarg.

Możliwości składania skarg są komunikowane różnymi kanałami, tak by zapewnić im odpowiednią rozpoznawalność. Uwzględniane są również potrzeby grup docelowych (np. adekwatny dla dzieci, łatwy w czytaniu tekst, różne wersje językowe). Nazwy, numery telefonów, adresy (również mailowe) wewnętrznych i zewnętrznych kanałów skarg są odpowiednio uwidocznione / upublicznione²⁹.

Przyjmowanie, dokumentacja i indywidualne rozpatrywanie skarg odbywa się przy zachowaniu odpowiednich przepisów ochrony danych osobowych. Cały proces kończy refleksja. Przebieg rozpatrywania skarg cechuje przejrzystość

PRZEPISY OGÓLNE

- 27 Por. wytyczne ds. ochrony dzieci organizacji Katholische Jungschar Österreich
- 28 Np. rzecznicy praw dzieci i młodzieży poszczególnych landów (www.kija.at), Rat auf Draht, Przemoc wobec kobiet (Frauennotruf), rzecznik ds. równouprawnienia, stowarzyszenia ochrony dorosłych, rzecznik praw obywatelskich (Volksanwaltschaft)
- 29 Np. w mediach parafialnych bądź diecezjalnych

i fakt dokumentacji. Pozytywny wpływ na przejrzystość pracy biura ds. skarg mają np. anonimizowane raporty roczne. W przypadku niezadowolenia z rozpatrzenia skargi można się zwrócić do instancji o stopień wyższej bądź też do zewnętrznego biura ds. skarg .

Biura diecezjalne doradzają parafiom i instytucjom w tworzeniu ich własnych biur. Biura diecezjalne pozostają w stałym kontakcie z diecezjalnymi biurami skarg wymienionych wyżej instytucji i placówek. Utrzymywany jest również kontakt, w celu wymiany doświadczeń z innymi, pozakościelnymi organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi.

B.3.3 Koncepcje ochrony

Koncepcje ochrony są rozumiane jako „połączenie analizy, przeobrażeń strukturalnych, uzgodnień i ustaleń, jak również postawy i kultury organizacyjnej”³⁰.

Chodzi przy tym o zestawienie i zdefiniowanie kryteriów doboru i zatrudnienia (także w przypadku wolontariuszy), jak również kształcenie i doksztalcanie pracowników w kwestii „Zapobieganie przemocy”. Koncepcja ochrony musi zawierać kodeks postępowania oraz drogi składania skarg.

Wszystkie osoby odpowiedzialne w parafiach, zakonach, organizacjach - np. Katholische Jungschar czy Katholische Jugend, placówki i instytucje diecezjalne, fundacje kościelne, placówki oświatowo-opiekuńcze (np. prywatne szkoły katolickie, świetlice dla dzieci, placówki szkolnictwa elementarnego, .. .), ruchy i społeczności powinny opracować koncepcje ochrony we własnym zakresie, a następnie zebrać je w formie pisemnej i upublicznić. Diecezjalnym biurom prewencji przypada w takim przypadku rola doradcza.

Każdorazowo w przypadku imprezy masowej³¹ należy opracować osobną koncepcję ochronną. (Por. B.3.4)

Podmiotem odpowiedzialnym za wspólne opracowanie i autoryzację jest podlegające prawu kościelnemu diecezjalne biuro prewencji³².

Po pomyślnej autoryzacji przez biuro prewencji taka koncepcja ochronna obowiązuje na terenie całego kraju³³.

³⁰ Por. <https://beauftragter-missbrauch.de/praevention/schutzkonzepte>

³¹ Powyżej 200 uczestników

- 32 Odpowiedzialnym jest biuro prewencji decyzji, w której dana organizacja (stowarzyszenie, wspólnota, kierownictwo zakonu na terenie Austrii, ...) została uznana i dopuszczona w świetle prawa kościelnego.
- 33 W przypadku poważnego konfliktu interesów pomiędzy poszczególnymi biurami, koordynatorzy biur mogą zwrócić się o wyjaśnienie / rozstrzygnięcie sprawy do komisji doradczej ds. ochrony ofiar .

B.3.4 Zapobieganie nadużyciom w lokalnej, regionalnej lub ponaddiecezjalnej pracy z dziećmi i młodzieżą w Kościele katolickim w Austrii

Szczegółowe rozporządzenie dla całej Austrii (rozporządzenia wykonawcze) zostanie wydane przez Konferencję Episkopatu Austrii oraz Konferencję Zakonów Austriackich.

B.3.5 Uzupelnienia regulaminu

Wszystkie osoby odpowiedzialne w Kościele wzywa się do opracowania w regulaminie posługi dla duchownych i osób świeckich w kwestii „molestowania seksualnego i przemocy” informacji i uregulowań dotyczących zapobiegania nadużyciom i do wdrożenia tychże zapisów w życie³⁴.

Wszyscy pracownicy Kościoła otrzymają niniejsze przepisy ogólne, poświadczą zapoznanie się z ich treścią i zobowiążą się do ich przestrzegania.

---

34 Przykłady p.www.ombudsstellen.at

B.4 Zasady postępowania

Celem niniejszej regulacji jest zapewnienie wsparcia we wrażliwej kwestii obchodzeniu się z dziećmi, młodzieżą i w szczególności z osobami wymagającymi specjalnej troski. Poniższe, ogólne zasady postępowania dotyczą wszystkich współpracowników. Nie należy ich odbierać w kategorii sztywnego, uniemożliwiającego wspólne relacje konstruktu, ani suchych, nie mających odzwierciedlenia w rzeczywistości przepisów. Mają one definiować właściwe proporcje pomiędzy bliskością a dystansem.

Obok podstawowego uwrażliwienia i pozytywnego nastawienia w budowaniu relacji z dziećmi i młodzieżą, które powinny być pełne wzajemnego szacunku i zaangażowania, istotne jest również to, aby wymagać od duchownych,

osób zatrudnionych i wolontariuszy, profesjonalnego zachowania w ramach ich działalności z dziećmi, młodzieżą i w szczególności z osobami specjalnej troski. Wszyscy zatrudnieni i wolontariusze winni kierować się zasadami poniższych przepisów ogólnych. Konkretna postać tychże przepisów może być różna w różnych instytucjach.³⁵

B.4.1 Wspieranie praw dzieci i młodzieży

Ponieważ Kościół katolicki wspiera prawa dzieci i młodzieży, wszyscy pracownicy mający kontakt z dziećmi i młodzieżą są zobowiązani³⁶:

- ♦ traktować dzieci i młodzież z odpowiednim szacunkiem oraz uznawać je jako samodzielne osoby posiadające prawa
- ♦ postrzegać je jako godne ochrony osobowości z własnymi potrzebami i prawami
- ♦ troszczyć się o zrozumienie ich osobowości w kontekście ich poszczególnego otoczenia
- ♦ współpracować z nimi na zasadzie kooperacji i szacunku, biorąc za podstawę wzajemne zaufanie i system wartości
- ♦ pracować z nimi w taki sposób, aby wspierać ich zdolności i talenty, rozwijać ich efektywność
- ♦ liczyć się z ich myślami i przekonaniem, brać na poważnie ich wypowiedzi

---

35 Zestawienie inicjatyw różnych organizacji broniących praw dzieci.

36 Por. także Konwencja praw dzieci ONZ, www.kinderrechte.gv.at i Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych ONZ

<https://broschuerenservice.sozialministerium.at/Home/Download?publicationId=19>

B.4.2 Ochrona praw dzieci i młodzieży

Dzieci i młodzież mają prawo:

- ◆ być wysłuchani. ich myśli i opinie są warte starannego przemyślenia
- ◆ być zachęcane i wspierane do tego, aby brać aktywny udział przy szukaniu rozwiązań we własnym interesie
- ◆ do dobrego samopoczucia, jak i do wspomaganego i ochranianego rozwoju, aby mogły rozpoznać własne talenty
- ◆ być traktowani jako aktorzy własnego rozwoju, przy czym szczególne znaczenie należy przywiązywać do ich zdrowia i bezpieczeństwa, ich dobrego samopoczucia i zainteresowań
- ◆ być brany pod uwagę i rozumianymi w odniesieniu do własnej kultury oraz pochodzenia etnicznego. Ich potrzeby mają zostać uznane - i jak dalece to możliwe – spełnione w rodzinnym kontekście

B.4.3 W kontakcie z dziećmi i młodzieżą należy:

- ◆ respektować ich prawa
- ◆ wspierać kulturę otwartości, w której mogą one przedstawiać swoje pytania i problemy i je dyskutować
- ◆ w sposób odpowiedni do wieku dzieci wyjaśniać im w ramach „szkolenia świadomości” różnice pomiędzy akceptowalnym a nieakceptowanym zachowaniem dorosłych (siedem zasad zapobiegania: Sam(a) decydujesz o własnym ciele! Twoje uczucia są dobre! Istnieje dobry i zły dotyk. Masz prawo, by powiedzieć NIE! Istnieją dobre i złe tajemnice! Masz prawo do rozmowy na ten temat, jak również do zasięgnięcia pomocy. Odpowiedzialność zawsze spoczywa na sprawcy. To nie Twoja wina!)³⁷
- ◆ unikać drażliwych sytuacji, które mogą prowadzić do oskarżeń
- ◆ być świadomym, że nasze zachowanie np. złapanie dziecka za rękę - nawet jeśli ma na celu jego uspokojenie i jest podejmowane w interesie naszym lub dziecka - przez osoby trzecie oraz samo dziecko może być interpretowane w kategorii napaści
- ◆ unikać sytuacji izolacji np. w samochodzie, biurze lub innych pomieszczeniach, do których nie mają dostępu osoby trzecie
- ◆ sprzeciwiać się nieprawidłowym zachowaniom i rozpoznawać niebezpieczeństwa, które mogą prowadzić do użycia siły wobec dzieci i młodzieży

³⁷ https://www.erzdioezese-wien.at/dl/osmLJKJMOmMLJqx4KJK/Mein_sicherer_Ort_WEB.PDF

- ◆ zadbać o to, aby – jeśli to możliwe - zawsze w zasięgu wzroku znajdował się inny dorosły, a kiedy to niemożliwe, poszukać innego rozwiązania; o ile to możliwe, dotyczy to również sakramentu pokuty
- ◆ upewnić się, iż podczas robienia zdjęć (także kręcenia filmów itp.) dzieci są odpowiednio ubrane i nie robią żadnych seksualnie sugestywnych póz;
- ◆ zapewnić, że podczas wyjść / wycieczek będzie towarzyszyć jeszcze inny dorosły (w przypadku grup mieszanych osoby dorosłe muszą być obojga płci). Jeśli dorosły odwiedza pokój dziecka czy nieletniego, drzwi muszą być przez cały czas otwarte
- ◆ zapewnić odpowiednią lokalizację sakramentu pokuty; podczas spowiedzi musi być zachowany odpowiedni dystans fizyczny³⁸

B.4.4 W kontakcie z dziećmi i młodzieżą zabrania się:

- ◆ stosowania jakichkolwiek kar cielesnych typu klapsy albo innych form przemocy fizycznej
- ◆ jakiegokolwiek formy seksualnych relacji z dziećmi i młodzieżą
- ◆ działań molestujących, wspieranie tego typu działań oraz organizowanie aktywności, jakie niosą niebezpieczeństwa użycia przemocy
- ◆ relacji opartych na gwałcie lub wyzysku dzieci i młodzieży
- ◆ używania fizycznie lub seksualnie prowokacyjnego języka, gestów i czynności
- ◆ nocowania samemu z dzieckiem lub nieletnim
- ◆ zapraszania ich samych do domu
- ◆ pomagania w czynnościach osobistych, które dziecko może samo wykonać (np. mycie, ubieranie się, chodzenie do toalety)
- ◆ cichego zezwalanie na aktywności, które mogą prowadzić do użycia przemocy lub nielegalnych zachowań dzieci i młodzieży, lub wręcz uczestniczenie w nich
- ◆ obrażania, poniżania, hańbienia, ujmowania godności albo stosowania innych form przemocy psychicznej
- ◆ dyskryminowania innych dzieci lub nieletnich, poprzez uprzywilejowane traktowanie jednostek, na przykład przez prezenty, pieniądze, zainteresowanie itp.
- ◆ zajmowania się przesadnie długo jednym dzieckiem lub nieletnim, i w ten sposób oddzielania go od innych

³⁸ Wskazówki co do właściwego miejsca spowiedzi zawarto w materiałach pomocniczych: „Unter 4 Augen“ („W 4 oczu“) Archidiecezji Wiedeńskiej https://www.erzdieoese-wien.at/dl/npmNJKJKNoNJqx4KJK/Unter4Augen-Broschu_re_2019_online_pdf

- ◆ Robienia lub oglądania zdjęć oraz filmów, na których dzieci czy nieletni pozbawieni są godności
- ◆ pytania podczas spowiedzi bądź w ramach duchowego przewodnictwa o intymne zachowania seksualne

W przypadkach, gdzie już wcześniej wiadomym jest, że ze względu na specyficzne wymogi pracy nie będą zachowane wszystkie, wymienione w p. 2 obszary (np. hospicjum dziecięce, wspólnoty zamieszkania dla małoletnich uchodźców bez opieki, domy matki i dziecka, projekty z udziałem pomocników rodzin, ...) sensownym może być zawarcie dodatkowych uzgodnień do umów bądź też podjęcie przejrzystych uregulowań (np. informowanie przełożonych przed wykonaniem określonych czynności).

B.5 Wskazówki dot. sposobu postępowania w przypadku podejrzeń i obserwacji

Zarówno uzasadnione podejrzenie, jak i ewentualna plotka, muszą zostać zweryfikowane. Podejrzenie musi zostać rozwiane albo wzmocnione. Podejrzenie nie jest jeszcze dowodem, ale jedynie wskazówką na ewentualne molestowanie seksualne. Zgłoszenie podejrzenia wymaga odwagi cywilnej. Osobę zgłaszającą należy traktować z uwagą i wyczuciem. Ona również wymaga ochrony.

Wątpliwość powstaje w momencie, kiedy zdajemy sobie sprawę, że „coś takiego” nie mogłoby się zdarzyć w tak porządnej i chrześcijańskiej rodzinie albo w Kościele. Nie wolno bać się wyrażania takich wątpliwości, ponieważ łatwiej dać sobie radę z czymś uświadomionym niż z tłumionymi myślami.

W przypadku przemocy seksualnej oprócz szkód pierwotnych, które są wywołane bezpośrednio przez popełniony czyn, występować mogą również skutki wtórne, spowodowane poprzez zbyt pośpieszne, nieprzygotowane zdemaskowanie przemocy. Z tego też względu konieczne jest powiadomienie rzecznika diecezjalnego.

Do tego dochodzi również fakt, iż dziecko zasługuje w najwyższym stopniu na ochronę, a każda ingerencja równa jest wykorzystywaniu dziecka lub nieletniego. W przypadku samego podejrzenia obok porządku państwowego (zgłoszenie w ośr. pomocy dla dzieci i młodzieży) obowiązuje również porządek kościelny, co zostało ujęte w niniejszych przepisach ogólnych.

Jeśli podejrzenie zostanie potwierdzone, rozpoczyna się proces rozpatrywania danego przypadku. Ważne, aby ten proces przygotować oraz przeprowadzić wspólnie z różnymi grupami zawodowymi, które mają profesjonalny kontakt z ofiarą.³⁹

B.5.1 Zasady postępowania:

- ◆ **Zachować spokój.**
- ◆ **Nie działać zbyt pochopnie.**
- ◆ Nikt nie jest w stanie zapewnić wystarczającej pomocy w przypadku molestowania seksualnego w pojedynkę. Wymagana jest współpraca różnych pomocników i instytucji.
- ◆ Dzieci i młodzież potrzebują zwykle wiele czasu, aby móc mówić o molestowaniu (często dopiero po kilku albo kilkudziesięciu latach); rzadko opowiadają wszystko naraz.

PRZEPISY OGÓLNE

- ◆ Należy pamiętać, że często dziecko czy nieletni jest uzależniony od sprawcy, może znajdować się pod jego wpływem i do końca chce być lojalny.
- ◆ Konfrontacje z podejrzeniem nie powinny odbywać się zbyt pochopnie, aby uniknąć nacisku na ofiarę, by niczego nie mówiła, by nie został zerwany kontakt z bliskimi osobami.

---

39 Np. nauczyciel, wychowawca, pracownik socjalny, pracownicy jednostek doradczych, ...

- ◆ **Absolutnie koniecznym jest nawiązanie kontaktu z rzecznikiem diecezjalnym.**
- ◆ Wszystkie kolejne działania należy konsultować z profesjonalnym doradcą. W żadnym wypadku nie należy przeprowadzać jakichkolwiek samodzielnych i bez wsparcia właściwego organu działań wyjaśniających / rozmów z osobą podejrzaną lub oskarżoną. Takie działania mogą jeszcze bardziej zaszkodzić pokrzywdzonej osobie.

B.5.2 Wspieranie osób dotkniętych problemem

W instytucjach, które na swoim terenie zetknęły się z molestowaniem, często ma miejsce pewnego rodzaju „instytucjonalny szok”. Krewni, przyjaciele, znajomi, koledzy z pracy, reagują przerażeniem, niedowierzaniem i bezradnością na informację o molestowaniu w ich otoczeniu, rodzinie, wspólnocie czy instytucji. Pojawiają się pytania od pełnego zdumienia „To nie może być prawdą” aż po samo obwiniające „Dlaczego nikt z nas niczego nie zauważył?” albo „Dlaczego nie uczyniono czegoś wcześniej”?

Zwolnienie z pracy domniemanego sprawcy zawsze wywołuje głęboki rozłam w parafii lub instytucji. Pogarda i solidarność, empatia i wątpliwości wywołują karuzelę uczuć, z którą wiele osób nie potrafi sobie poradzić.

Ordynariusz względnie jego pełnomocnik w ramach swoich kompetencji powinien zadbać o to, aby zapewnić odpowiednie wsparcie i pomoc dotkniętym osobom z otoczenia (np. superwizję, coaching, poradę prawną itp.) Równie ważne jest zapewnienie odpowiedniej pracy we wspólnocie i zapewnienie jej przejrzystych informacji.

B.5.3 Wsparcie osoby oskarżonej

Ordynariusz, bądź wyznaczona przez niego do tego celu osoba jest odpowiedzialna za

- ◆ możliwie szybkie skonfrontowanie oskarżonej osoby ze stawianymi jej zarzutami i umożliwienie jej odniesienia się do tychże zarzutów⁴⁰
- ◆ pouczenie oskarżonej osoby o przysługujących jej prawach i możliwościach konsultacji (np. dobrowolne ujawnienie bądź zawiadomienie o znieśławieniu lub oszczerstwie)
- ◆ zaoferowaniu oskarżonej osobie duchowego przewodnictwa i terapii
- ◆ informowanie oskarżonej osoby o kolejnych zaplanowanych działaniach

⁴⁰ chyba że utrudniłoby to działania organów ścigania, np. przeszukanie mieszkania.

B.6 Regulacje dla osób odpowiedzialnych

B.6.1 Dla parafii

B.6.1.1 Odpowiedzialność zbiorowa

Proboszcz i wszystkie pozostałe osoby, na których spoczywa odpowiedzialność w takim przypadku mają obowiązek uruchomienia we wszystkich instytucjach kościelnych swojej diecezji rozległego procesu wspierającego świadomość, działania zapobiegające oraz zapewniające przejrzyste i konsekwentne kroki w kwestii molestowania i przemocy w Kościele. Zawarte w niniejszych Przepisach ogólnych zasady i działania mają stanowić dla wspomnianych osób kierunkowskaz dla podejmowanych przez nich działań i wysiłków, mających na celu danie innym osobom koniecznych impulsów.

Odpowiedzialne obchodzenie się z molestowaniem i przemocą dotyczy w takim samym stopniu wcześniejszych, jak i świeżych przypadków.

Zarówno biskup diecezji, jak i jego współpracownicy w problematyce molestowania i przemocy muszą kierować się przede wszystkim troską o prawdę i sprawiedliwość.

B.6.1.2 Przestrzeganie zakresu kompetencji

Dla biskupa diecezji i jego współpracowników powinno być rzeczą oczywistą stosować się osobiście do uregulowań i ustaleń niniejszych przepisów ogólnych, jak również postępować zgodnie z zaleceniami poszczególnych odpowiedzialnych organów⁴¹. Jednocześnie należy dopilnować, by biskup diecezji podjął kroki ustanowione w prawie kościelnym w stosunku do delicta graviora w Motu Proprio vos estis lux mundi oraz w CIC.

B.6.1.3 Prewencja

Biskup diecezji oraz jego współpracownicy podejmują działania na wszystkich płaszczyznach swojej diecezji i angażują się osobiście w zapobieganie molestowaniu i przemocy. Zlecają osobom odpowiedzialnym za wszystkie ścieżki szkoleniowe i zachęcają je do stałej konfrontacji i ewaluacji tej problematyki w ich obszarze szkolenia.

B.6.1.4 Opieka nad osobami pokrzywdzonymi

Biskup diecezjalny i jego pracownicy oferują gotowość wysłuchania, wyrażenia współczucia i zaoferowania konkretnej pomocy i wsparcia osobie pokrzywdzonej. Ich intencją jest zrobienie wszystkiego, by otworzyć pokrzywdzonym drzwi do uzdrowienia i podarować im nową nadzieję.

⁴¹ Rzecznicy diecezjalni, komisja diecezjalna i niezależna komisja ochrony ofiar

B.6.1.5 Współpraca pomiędzy diecezją a zakonem

Osoby odpowiedzialne w diecezjach i zakonach mają zwracać szczególną uwagę przy przyjmowaniu przyszłych księży i pracowników w duszpasterstwie. Zasięga się informacji z wcześniejszego otoczenia kandydatów, a podczas rozmów kwalifikacyjnych zwraca się szczególną uwagę na ich dojrzałość osobistą. Obowiązkowym jest udział w diecezjalnych procesach towarzyszących wprowadzeniu do duszpasterstwa.

B.6.2 Dla wspólnoty zakonnej

B.6.2.1 Odpowiedzialność

We wspólnotach zakonnych szczególna odpowiedzialność w kwestii postępowania w przypadkach wykorzystywania i przemocy spoczywa na wyższych przełożonych. Również dla nich troska o osoby pokrzywdzone jest na pierwszym miejscu.

B.6.2.2 Prewencja

Wyżsi przełożeni dokładają wszystkich starań, by nie dopuścić do wykorzystywania i przemocy w obszarze ich odpowiedzialności. Działania wyszczególnione w tych przepisach ogólnych są dla nich obowiązkowe. Są świadomi faktu szczególnej odpowiedzialności zarówno za ich wspólnotę, jak i za miejscowy Kościół.

B.6.3 Dla parafii

Proboszcz lub jego prawny odpowiednik, jako przewodnicy wspólnoty, ponoszą szczególną odpowiedzialność za ich wspólnotę. Z tego też względu muszą oni zadbać o poinformowanie wszystkich pracowników i wolontariuszy parafii o przepisach, środkach i wytycznych dotyczących zapobiegania nadużyciom. W przypadku naruszenia uregulowań i wytycznych są oni zobligowani do poinformowania rzecznika diecezjalnego oraz do wyciągnięcia odpowiednich konsekwencji.

Częścią działań mających na celu zapobieganie przemocy i (seksualnemu) wykorzystywaniu jest szeroka wewnętrzna kampania informacyjna. Z tego też powodu temat ten powinien być poruszany przez radę parafialną przynajmniej raz na kadencję. W tych kwestiach rada powinna również uwzględniać sugestie biura prewencji / własnych pracowników oddelegowanych do czynności kontaktowych/informacyjnych.

Kwestią istotną jest właściwa adaptacja i konfrontacja z tematem „Bliskość i dystans” we wspólnotcie parafialnej. Otwarte i regularne poruszanie tego tematu ma stanowić jasny przekaz, w szczególności dla rodziców, o tym że dobro dzieci i młodzieży stoi w parafii na pierwszym miejscu.

W każdej radzie parafialnej należy wyznaczyć osobę mającą się zajmować wyłącznie tą kwestią (parafialny pełnomocnik ds. prewencji). Pełnomocnik wspiera odpowiedzialnego

księdza przy bieżącym zajmowaniu się tematyką i przy przestrzeganiu przepisów ogólnych. Nazwisko pełnomocnika należy przekazać ordynariatowi.

B.6.4 Dla duszpasterstwa dzieci i młodzieży

W ramach duszpasterstwa dzieci i młodzieży należy zwrócić szczególną uwagę na dwa tematy:

Wśród osób odpowiedzialnych należy przepracować temat bliskości i dystansu oraz regulacje i zasady postępowania. Zintensyfikowana debata wokół tego tematu jest szczególnie niezbędna dla pracy z dziećmi i młodzieżą.

Przy doborze nowego kierownika grupy należy zwrócić uwagę, czy idzie o dojrzałą i zrównoważoną osobowość, która jest predysponowana do pracy z dziećmi i młodzieżą i zarazem gotowa jest się kształcić i doszkalać. Wszystkie osoby zatrudnione w duszpasterstwie dzieci i młodzieży muszą odbyć podstawowe kształcenie, w którym między innymi zostaje omówiona problematyka molestowania i przemocy⁴².

B.6.5 Dla nauki religii i szkół katolickich

Podczas katechezy, czy też nauczania w szkole katolickiej dochodzi do szczególnie częstych kontaktów przedstawicieli Kościoła z dziećmi i młodzieżą. Kontekst szkolny siłą rzeczy jest nacechowany bardzo ścisłą współpracą pomiędzy państwem a Kościołem. W praktyce wymaga to płaszczyzny zaufania, szczególnie istotnej w przypadku podejrzeń o nadużycia i stosowanie przemocy; rzecz jasna z zachowaniem właściwych przepisów prawnych.

B.6.6 Dla wspólnot, organizacji lub instytucji kościelnych

Niniejsze przepisy ogólne są wiążące dla wszystkich wspólnot i instytucji kościelnych na terenie Austrii⁴³. Stąd też rzeczą oczywistą jest konieczność stosowania się osób prowadzących do ogólnokrajowych regulacji i standardów zawartych w niniejszych przepisach ogólnych. Mają one obowiązek kierowania się i przestrzegania wyznaczonych sposobów postępowania w swoim zakresie. Zapisy przepisów ogólnych należy wprowadzić w życie w podległych osobom prowadzącym wspólnotach i instytucjach i poinformować o nich całość wspólnoty. Wdrożenie musi być pisemnie potwierdzone przez właściwego pełnomocnika terytorialnego biura prewencyjnego. Zgłoszenie należy udokumentować.

O każdym zajściu w rozumieniu § 1 części C przepisów ogólnych należy bez wyjątku poinformować rzecznika diecezjalnego.

⁴² Np. kurs podstawowy organizacji Katholische Jungschar lub Katholische Jugend

⁴³ Chodzi tu np. o stowarzyszenia kościelne, wspólnoty religijne, uznane ruchy, zakony, fundacje kościelne, szpitale kościelne itp.

Część C – Kodeks postępowania

C.1 Zakres obowiązywania

§ 1 Niniejszy regulamin dotyczy postępowania w przypadku molestowania seksualnego i/albo użycia przemocy względem osób nieletnich bądź dorosłych wymagających specjalnej troski (dalej: pokrzywdzona/pokrzywdzony) przez duchownych, zakonników lub świeckich pracowników etatowych, czy też wolontariuszy (dalej: oskarżona/oskarżony) w instytucjach Kościoła rzymskokatolickiego .

C.1.1 Definicje

§ 2 Pod pojęciem przemocy w tym przypadku rozumiemy przemoc (molestowanie) fizyczną, psychiczną
bądź seksualną.

Poprzez **molestowanie seksualne** rozumiemy każde działanie, które zostało opisane w art. 6 §1 Normae⁴⁴. Dodatkowo, regulamin znajduje zastosowanie również w przypadku działań nieistotnych z punktu widzenia prawa karnego, a które stanowią przekroczenie pewnych granic w pracy duszpasterskiej, wychowawczej lub opiekuńczej. Konkretnie rozumie się przez to działania niewłaściwe, w tym również niezamierzone, będące wynikiem niedociągnięć zawodowych lub osobistych i zależne nie tylko od obiektywnych kryteriów, lecz również od subiektywnych doświadczeń.

Pod pojęciem **zastosowanie przemocy** rozumie się fizyczny atak, zagrożenie takim zachowaniem albo zachowanie, które może w istotnym sposób mieć wpływ na zdrowie psychiczne.

Nieletni to osoby, które zarówno według austriackiego prawa państwowego, jak i prawa kanonicznego nie ukończyły 18 roku życia.

§ 3 **Zakres obowiązywania dotyczący służby:** Niniejsze przepisy obowiązują duchownych i zakonników austriackich diecezji i zakonów lub w przypadku, gdy czyn został popełniony na terenie Austrii. Na równi z zakonnikami stawiani są członkowie wspólnot życia apostołskiego i instytutów sekularnych. Zobowiązania zakonów zostały opisane bliżej w § 79. W przypadku współpracowników świeckich regulamin znajduje zastosowanie wyłącznie dla działań, które są związane z wykonywaniem powierzonej im działalności kościelnej.

§ 4 **Zakres obowiązywania dla innych instytucji:** Regulacje obowiązują również wszystkie wspólnoty kościelne (ruchy, stowarzyszenia, ...), i instytucje w Austrii, w szczególności te, które podlegają biskupowi.

44 Congregatio pro Doctrina Fidei, Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis (21.5.2010), w: AAS 102 (2010) 419-434 (w obowiązującej wersji). Dalej zwana: „Normae”. – por. Kongregacja Nauki Wiary, VADEMECUM odnośnie wybranych pytań w postępowaniach dot. przypadków molestowania seksualnego małoletnich przez osoby duchowne (wersja z dn. 16.7.2020), w: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20200716_vademecum-casi-abuso_ge.html

Regulacje są również wiążące dla wszystkich prywatnych szkół katolickich i instytucji edukacji elementarnej, jak również dla katechetów w szkołach publicznych i prywatnych.

§ 5 Pozostałe przepisy: Regulamin obowiązuje niezależnie od innych przepisów zawodowych, jak np. tych dla Caritas, szpitali i domów opieki. Zastosowanie przepisów z zakresu szkolnictwa pozostaje nienaruszone wobec nauczycieli.

§ 6 Inne czyny: Przypadki mobbingu, stalkingu, dyskryminacji na tle seksualnym i innej w miejscu pracy, naruszenia prawa równouprawnienia, nie

zostały objęte tym regulaminem, ponieważ istnieją osobne, do tego powołane biura porad i zażeń, jak również możliwość wyboru drogi sądowej. Przepisy znajdują jednakże zastosowanie w przypadku mieszanych czynów (np. molestowanie seksualne i mobbing).

C.2 Instytucje

Wymienione poniżej instytucje odpowiedzialne są w świetle niniejszych przepisów ogólnych za tworzenie podstaw decyzyjnych tudzież wydawanie opinii do podjęcia decyzji o przyznaniu pomocy finansowej i/lub terapeutycznej.

§ 7 Zakres kompetencji: Jedynym punktem kontaktu dla osób pokrzywdzonych jest rzecznik diecezjalny. Pokrzywdzeni mogą zwrócić się do dowolnego rzecznika na terenie Austrii. Praca rzeczników opiera się na zasadzie, według której żadna osoba nie zostanie odesłana bez pomocy z powodu braku przypisania do danej diecezji.

Właściwą komisją decyzyjną jest komisja odpowiedzialna za miejsce zajścia. Jeżeli w przypadku pokrzywdzonej osoby miały miejsce zajścia na terenie więcej niż jednej diecezji, każde z zajść będzie rozpatrywane przez właściwą miejscowo komisję diecezjalną. O ile to możliwe należy unikać kilkukrotnego wywiadu z pokrzywdzoną osobą.

Właściwość miejscowa nie ogranicza się do terenu Austrii.

§ 8 Unikanie postępowań równoległych: W celu uniknięcia postępowań równoległych, w przypadku nawiązania kontaktu rzecznicy weryfikują, czy dana osoba nie złożyła już wcześniej zawiadomienia w sprawie. Kolejnym krokiem jest zgodne z przepisami dotyczącymi ochrony danych wysłuchanie osoby pokrzywdzonej.

Jeżeli osoba pokrzywdzona życzy sobie przeniesienia postępowania do innego biura rzecznika, z lub bez uzupełnienia złożonych wyjaśnień, jej przypadek zostanie w całości przekazany przez aktualne biuro rzecznika.

C.2.1 Biura rzecznika

Zadanie:

- ◆ Punkt kontaktowy dla osób pokrzywdzonych
- ◆ Punkt zgłoszeniowy
- ◆ Dokumentacja zgłoszeń
- ◆ Doradztwo i bezpośrednia pomoc

§ 9 Instytucja: Każda diecezja posiada biuro rzecznika. Przyjmuje ono zawiadomienia o przypadkach molestowania i przemocy oraz pomaga osobom pokrzywdzonym i ich bliskim.

§ 10 Zadania: Biura rzecznika interweniują w przypadkach kryzysowych i o ile to konieczne zapewniają pomoc psychoterapeutyczną lub duszpasterską.

Ich zadaniem jest ponadto fachowe doradztwo instytucji kościelnych w kwestii

zwracanie uwagi na braki w prewencji i postępowaniu z zarzutami stosowania przemocy i molestowania seksualnego. Ze względu na powyższe jednostki te współpracują z biurami prewencji ds. molestowania i przemocy. Szczegółowa specyfika pracy została przedstawiona w § 18 i dalszych.

§ 11 Kierownictwo: Kierownik biura rzecznika jest powoływany raz na 5 lat przez biskupa diecezji. Zadaniem kierownika jest organizacja pracy biura. Kierownik jest reprezentantem biura rzecznika do spraw publicznych i prawnych, składa regularne raporty dot. pracy i samego biura biskupowi diecezji oraz wikariuszowi generalnemu / właściwej osobie odpowiedzialnej.

§ 12 Członkowie: Kierownik biura przedstawia biskupowi diecezji do dziesięciu kandydatur eksperckich na tę samą długość kadencji, co kierownik. Preferowane są osoby z obszarów psychologii, psychoterapii lub psychiatrii, pracy socjalnej lub pokrewnych, dysponujące już wiedzą specjalistyczną w zakresie terapii i wsparcia osób pokrzywdzonych.

Zaleca się również włączenie do zespołu prawnika. Zarówno kierownik biura rzecznika, jak i pozostali członkowie to osoby świeckie. Członkowie biura rzecznika działają w sposób suwerenny. Najszybciej jak to możliwe, po objęciu stanowiska nowi członkowie powinni przejść organizowane na terenie całej Austrii szkolenie. Dla zapewnienia wymaganej jakości działania planuje się wspólne szkolenia i doszkącanie zawodowe.

Dopuszczalne jest wielokrotne, ponowne powoływanie członków we wszystkich funkcjach. W przypadku wcześniejszego zakończenia pełnienia funkcji przez danego członka, biskup diecezjalny może powołać na to stanowisko i do końca kadencji nową osobę.

§ 13 Wynagrodzenie: Członkom biura rzecznika zabrania się przyjmowania jakichkolwiek korzyści materialnych bądź innej natury od osób składających zawiadomienie, pokrzywdzonych, czy też oskarżonych. Za ich, wykonywaną zasadniczo w niepełnym wymiarze godzin pracę, członkowie są wynagradzani wyłącznie przez diecezję.

§ 14 Wyposażenie: Diecezja zapewnia biurowi rzecznika konieczną do pracy infrastrukturę. Siedziba placówki, jak również dane teleadresowe / elektroniczne zostaną umieszczone w dzienniku urzędowym i upublicznione. W kwestii budżetowania i wykorzystywania funduszy obowiązują właściwe przepisy diecezjalne. Diecezjalne biuro rzecznika dysponują budżetem na pomoc doraźną. Doradztwo biura rzecznika dla osób poszukujących pomocy jest bezpłatne.

PRZEPISY OGÓLNE ZASADY

- 45 Uwrażliwienie i podnoszenie stanu świadomości w celu wyostrzenia tożsamości: np.: aspekty pracy eksperta, kryteria wiarygodności, ...

§ 15 Relacje z innymi instytucjami i placówkami diecezji: Instytucje i placówki diecezjalne mają obowiązek, przy zachowaniu przepisów dotyczących ochrony danych osobowych, przekazywania biur rzecznika koniecznych do pracy tychże biur informacji.

§ 16 Współpraca: Diecezjalne biura rzecznika zobowiązane są do zorganizowanej współpracy, w szczególności na obszarze wymiany doświadczeń i informacji. Kierownicy biur rzecznika spotykają się przynajmniej raz w roku, w celu zebrania i przedstawienia danych statystycznych odnośnie pracy biur. Kierownicy biur są również odpowiedzialni za ogólnokrajowe szkolenia nowych członków (por. § 12). Kierownicy biur są również odpowiedzialni za stworzenie ogólnokrajowego, spójnego katalogu minimalnych wymagań dla wyboru ekspertów z obszarów psychiatrii lub psychologii do testu wiarygodności (por. § 25).

C.2.1.1 Specyfika pracy biur rzecznika

§ 17 Nawiązanie kontaktu z biurem rzecznika:

- a. Ofiary molestowania lub przemocy na obszarze kościoła, jak również osoby chcące zgłosić spostrzeżenia lub podejrzenia w tym zakresie mogą zgłosić się do diecezjalnych biur rzecznika. W przypadku otrzymania bezpośredniego zgłoszenia biskupi diecezjalni lub przełożeni zakonni zobowiązani są do niezwłocznego powiadomienia właściwego biura rzecznika.

Biura rzecznika dokumentują również anonimowe zgłoszenia, jednakże bardziej szczegółowe dochodzenia komisji diecezjalnej są tu możliwe wyłącznie przy dostarczeniu wystarczająco konkretnych wskazówek.

- b. **Obowiązek zgłoszenia:** Przy zachowaniu przepisów prawa pracy oraz tajemnicy zawodowej i bezwzględnej tajemnicy wyznania, zarówno pracownicy kościelni, jak i osoby duchowne zobowiązane są do zgłaszania podejrzeń, spostrzeżeń i przypadków nadużyć w sferze kościelnej zasadniczo do diecezjalnego biura rzecznika. Zgłoszenie można również złożyć u biskupa diecezjalnego, przełożonego zakonnego⁴⁶, w biurze prewencji bądź u bezpośredniego przełożonego. Każda z tych osób ma obowiązek bezzwłocznego powiadomienia właściwego biura rzecznika.

⁴⁶ Zasadniczo tj. jeżeli nie wynika inaczej z kontekstu bądź sytuacji, rozumie się przez to „wyższych przełożonych” zgodnie z can. 620 CIC: „Wyżsi przełożeni to osoby kierujące całym instytutem lub prowincją, bądź też równoważną ich częścią, tudzież niezależną

PRZEPISY OGÓLNE ZASADY

pod względem prawnym filią; to samo dotyczy ich zastępców. ...” – Pod pojęciem „wyższych przełożonych **kościelnych**” rozumie się ordynariuszy **zarówno diecezji, jak i instytutów zakonnych**.

- c. **Wyjaśnienie i konsultacje:** Biura rzecznika prowadzą konieczne do weryfikacji wiarygodności rozmowy wyjaśniające i konsultacyjne (np. ze składającą zgłoszenie osobą, ewentualnie z przełożonymi osoby oskarżonej, ...) i dokumentują każde zgłoszenie. Bardziej szczegółowe wyjaśnienia stanu rzeczy mają miejsce wyłącznie w przypadku osobistego zgłoszenia się pokrzywdzonych.
- d. Biuro rzecznika w żadnym wypadku **nie jest upoważnione** do nawiązywania kontaktu z **osobą oskarżoną**.

§ 18 Obowiązek zachowania poufności: Ze względu na ochronę ofiar i danych osobowych, pracowników diecezjalnych biur rzecznika obowiązuje ścisły obowiązek zachowania poufności. Oznacza to stworzenie dla pokrzywdzonych bezpiecznej i dyskretnej przestrzeni oraz nieinformowania organów państwowych (z wyj. § 19 ust. 2) wbrew woli pokrzywdzonej osoby. O ile to konieczne, zwolnienie członka z obowiązku zachowania poufności możliwe jest przy zachowaniu właściwych przepisów państwowych. Obowiązek do zachowania poufności obowiązuje wszystkich członków biura rzecznika bez ograniczeń czasowych, również po odejściu ze stanowiska.

§ 19 Dalsze przekazywanie informacji: Biuro rzecznika szanuje prawo osób poszkodowanych do samostanowienia i przekazuje właściwe informacje państwowym organom ścigania, ordynariuszowi i komisji diecezjalnej zasadniczo tylko za pisemną zgodą osoby pokrzywdzonej. Należy przy tym ustalić, czy nazwisko osoby pokrzywdzonej może zostać ujawnione oskarżonemu (por. art. 24 Normae). Wniosek o udzielenie pomocy finansowej może zostać rozpatrzony wyłącznie po otrzymaniu pisemnej zgody osoby pokrzywdzonej na przekazanie jej danych właściwemu przełożonemu kościelnemu (biskupowi diecezjalnemu i/lub przełożonemu zakonnemu), właściwej komisji diecezjalnej, niezależnej komisji ochrony ofiar i fundacji ochrony ofiar. Biuro rzecznika zachęca osoby pokrzywdzone do składania zawiadomień organom państwowym (por. § 21).

Jeżeli osoba pokrzywdzona nie wyrazi pisemnej zgody na przekazanie danych komisji diecezjalnej i ew. organom państwowym, należy doprecyzować jej oczekiwania. Należy ją w takim wypadku poinformować, że zgłoszenie nie będzie miało żadnych następstw w obszarze kościelnym. Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo, że oskarżony może skrzywdzić kolejne osoby, priorytet ma ochrona tychże osób (por. § 20). W razie potrzeby i po uprzednim poinformowaniu osoby zgłaszającej, stan faktyczny zostanie przekazany prokuraturze.

§ 20 Powiadomienie ordynariusza: W przypadku bezpośredniego zagrożenia biuro rzecznika ma obowiązek niezwłocznego poinformowania przełożonego kościelnego (biskupa diecezjalnego i/lub przełożonego zakonnego) oraz kierownictwo instytucji lub wspólnoty kościelnej, tak by ordynariusz⁴⁷ lub przełożeni zakonni mogli natychmiastowo podjąć niezbędne działania, łącznie ze zgłoszeniem zajścia organom państwowym.

§ 21 Zgłoszenie zawiadomienia w prokuraturze: Biuro rzecznika zachęca osoby pokrzywdzone do powiadomienia prokuratury. Biuro oferuje właściwe dla sytuacji wsparcie w kontaktach z organami państwowymi.

§ 22 Pomoc dla pokrzywdzonych:

- a. Doradztwo: Pracownicy diecezjalnego biura rzecznika informują o okresach przedawnienia, dostępnych środkach pomocy i doradzają w kwestii niezbędnych dokumentów. Biuro rzecznika udziela szczegółowych informacji ofiarom przemocy i molestowania seksualnego i ew. ich opiekunom odnośnie możliwości porad przez instytucje spoza Kościoła. Zwraca się uwagę, że czynności podejmowane przez biuro rzecznika i komisji diecezjalnej nie zastępują postępowania właściwych organów i sądów i nie powodują zatrzymania okresów przedawnienia.
- b. Pomoc bezpośrednia ze strony biura rzecznika: W razie potrzeby, biuro rzecznika proponuje osobie pokrzywdzonej finansowane przez biuro i właściwe dla sytuacji środki terapeutyczne. Biuro może również skierować osobę pokrzywdzoną do innych, właściwych placówek doradczych i pomocy.

§ 23 Pomoc duszpasterska: Na życzenie osoby pokrzywdzonej biuro rzecznika pośredniczy w nawiązaniu kontaktu z właściwym dla sprawy (np. w pomocy dla pokrzywdzonych) duszpasterzem.

§ 24 Pomoc dla bliskich: Diecezjalne biura rzecznika, zależnie od stopnia upublicznienia incydentu, oferują poza pomocą dla osoby pokrzywdzonej również doradztwo i opiekę osobom z jej otoczenia, zapewniając im profesjonalną pomoc w terapii uczuć szoku, smutku, złości, przerażenia i straty. W celu wsparcia szerszego otoczenia (pracowników, PGR, wspólnoty parafialnej, ...) dana diecezja zapewni dalsze środki pomocowe, takie jak np. poradnictwo wspólnotowe.

⁴⁷ Por. can. 134 § 1 CIC: „Określenie ordynariusz określa w świetle prawa poza papieżem **biskupów diecezjalnych**, jak również innych przewodzących (również tymczasowo) kościołowi partykularnemu, czy też równoważnej wg can. 368 wspólnocie, jak również osoby dysponujące ogólną zwyczajną władzę wykonawczą, tj. **wikariusze generalni** i wikariusze biskupi; jak również, dla ich członków, **wyższych przełożonych** kleryckich instytucji zakonnych na prawie papieskim i kleryckich stowarzyszeń życia

§ 25 Ocena wiarygodności i clearing (postępowanie wyjaśniające):

- a. Opierając się na opisie sprawy, biuro rzecznika dokonuje oceny wiarygodności oświadczeń osoby pokrzywdzonej lub zgłaszającej, tj. czy działanie jest co najmniej prawdopodobne pod względem wiarygodności, spójności i motywacji zgłoszenia.
- b. W przypadku wniosku osoby pokrzywdzonej o pomoc finansową ze strony niezależnej komisji ochrony ofiar, komisja diecezjalna bądź przełożony kościelny mogą zlecić oprócz dokumentacji zajścia przy pierwszej rozmowie, przeprowadzenie dodatkowych, niezależnych wyjaśnień, w sensie ekspertyzy wiarygodności (z reguły w dwóch do trzech, maksymalnie dziesięciu jednostkach).

Zlecenie przeprowadzenia tychże wyjaśnień wraz poinformowaniem o tym fakcie osoby pokrzywdzonej następują wyłącznie przez biuro rzecznika. Działania wyjaśniające są przeprowadzane przez wybranych, niezależnych ekspertów z obszaru psychiatrii bądź psychologii, których można wybrać spośród specjalistów znajdujących się na liście dostępnej w biurze rzecznika (por. § 16). Koszty działań wyjaśniających pokrywa fundacja ochrony ofiar.

- c. Diecezjalne biura rzecznika mają obowiązek weryfikacji każdego podejrzenia, również jeżeli jest ono przedawnione.

§ 26 Dokumentacja zajścia: Dokumentacja oświadczeń w sprawie oskarżenia ma formę jednolitą dla całego kraju. Osoba pokrzywdzona musi potwierdzić pisemnie prawdziwość i kompletność dokumentacji sprawy. Dokumentacja musi zawierać nazwiska wszystkich osób biorących udział w przeprowadzonych rozmowach. Dokumentacja zajścia stanowi nieodzowną część akt sprawy.

§ 27 Zamknięcie: Zamknięcie czynności biura rzecznika następuje w poniższy sposób:

- a. **Przekazanie:** W razie przekazania sprawy do właściwej pod względem miejscowym komisji diecezjalnej następuje przekazanie akt sprawy. Ponadto biuro rzecznika przekazuje swoją opinię w sprawie – za lub przeciwko udzieleniu pomocy. Biuro rzecznika prowadzi pokrzywdzoną osobę również w przypadku, gdy komisja diecezjalna jest przyporządkowana do innej diecezji.
- b. **Odmówienie przekazania:** Jeżeli pokrzywdzona osoba nie zgadza się na przekazanie informacji komisji diecezjalnej i państwowym organom ścigania, a jednocześnie nie stwierdza się żadnego zagrożenia dla innych osób, sprawa, po zaopatrzeniu jej odpowiednią wzmianką, umieszczana jest w archiwum. Pokrzywdzona osoba podpisuje oświadczenie, w którym jednoznacznie

stwierdza, że nie życzy sobie przekazania sprawy komisji diecezjalnej i/lub organom ścigania.

c. Zamknięcie: O ile przedmiotem sprawy nie są jednoznacznie czyny w sensie § 2 niniejszego trybu postępowania, osoba pokrzywdzona zostanie o tym poinformowana, a informacja ta zostanie odpowiednio odnotowana. Nazwiska osób pokrzywdzonych zostaną wprowadzone na specjalnie oznaczoną listę ewidencyjną.

§ 28 Skargi na biuro rzecznika: Skargi na biuro rzecznika lub jego poszczególnych pracowników mogą być składane do biskupa diecezji, który to podejmie decyzję o dalszym przebiegu interpelacji.

C.2.2 Komisje diecezjalne

Zadanie:

- ◆ Nawiązanie kontaktu z przełożonym kościelnym
- ◆ Nawiązanie kontaktu z osobą oskarżoną
- ◆ Ocena całościowa wszystkich faktów
- ◆ Przedstawienie opinii odnośnie wniosku o pomoc
- ◆ Przekazanie zalecenia przełożonemu kościelnemu

§ 29 Struktura i zadania: W każdej diecezji istnieje komisja diecezjalna, której zadaniem jest przeprowadzenie dochodzenia, mającego na celu możliwie szeroką i obiektywną ocenę faktów. Komisja udziela biskupowi diecezji i/lub przełożonemu zakonu zalecenia dotyczące dalszego postępowania.

Do zadań komisji diecezjalnej należy prowadzenie dochodzenia (por. § 41), podjęcie decyzji (por. § 42), sporządzenie sprawozdania (por. § 43) oraz ewentualne przekazanie sprawy do niezależnej komisji ochrony ofiar.

§ 30 Członkowie: Biskup diecezji powołuje nie mniej niż czterech ale nie więcej niż siedmiu członków komisji. Kadencja komisji diecezjalnej trwa pięć lat. Dopuszczalne jest wielokrotne, ponowne powoływanie członków we wszystkich funkcjach. Najszybciej jak to możliwe, po objęciu stanowiska nowi członkowie powinni przejść organizowane na terenie całej Austrii szkolenie. Dla celów jakościowych organizowane jest wspólne, fachowe szkolenie i doksztalcanie zawodowe. W przypadku ustania członkostwa w komisji diecezjalnej przed upłynięciem kadencji, biskup diecezji, biorąc pod uwagę odpowiednie wymogi zawodowe, powoła nowego członka komisji na pozostały czas kadencji. Podczas trwania powyższej procedury komisja diecezjalna może w pojedynczych przypadkach włączyć / zasięgnąć ekspertyzy innych członków, jednakże mają oni wówczas wyłącznie prawo głosu w charakterze doradcy.

§ 31 Kwalifikacje członków: Przy powoływaniu członków należy zwrócić uwagę na

wyznaczenie wystarczającej liczby ekspertów zajmujących się różnymi aspektami aktów przemocy i wykorzystywania seksualnego. Na wniosek regionalnej konferencji zakonnej w komisji diecezjalnej (na ile to możliwe) powinni się znaleźć:

- a. psycholog, psychoterapeuta lub specjalista psychiatrii, przy czym wymagane są również kompetencje sądowo-psychiatryczne
- b. prawnik,
- c. pedagog lub dyplomowany pracownik socjalny z odpowiednim doświadczeniem w pracy z dziećmi i młodzieżą
- d. ksiądz i
- e. członek wspólnoty zakonnej

Należy zachować równe proporcje w mianowaniu kobiet i mężczyzn.

§ 32 Przewodniczący: Członkowie wyłaniają z własnego grona przewodniczącego.

Przewodniczący jest prawnie niezależny od diecezji i mianowany przez biskupa. Rolą przewodniczącego jest dopilnowanie przebiegu procedur według ustalonych standardów, zarządzanie, z pomocą sekretariatu, terminami, przeprowadzanie głosowań i zapewnienie szybkiego przebiegu spraw. Przewodniczący reprezentuje komisję diecezjalną w sprawach publicznych i prawnych i składa regularne raporty dot. pracy komisji biskupowi diecezji oraz wikariuszowi generalnemu / właściwej osobie odpowiedzialnej.

§ 33 Specyfika pracy: Komisja diecezjalna działa w sposób niezależny i suwerenny. Komisja pracuje z zachowaniem zasady obiektywności, a przy ocenie stanu faktycznego bierze pod uwagę, o ile to możliwe, wszystkie istotne dla sprawy okoliczności. W przypadku zajścia okoliczności podważających bezstronność danego członka komisji, członek ten informuje o tym fakcie przewodniczącego komisji i biskupa diecezji, a następnie zostaje wyłączony z rozpatrywania tejże sprawy.

W przypadku stronniczości przewodniczącego komisji diecezjalnej w danej sprawie, przewodniczący informuje o tym fakcie komisję, która to wyłania spośród siebie rzeczownika.

W wyniku głosowania większością głosów komisja diecezjalna może uznać się za stronnicy w danej sprawie i przekazać taką sprawę innej komisji diecezjalnej.

§ 34 Wynagrodzenie: Członkom komisji zabrania się przyjmowania jakichkolwiek korzyści materialnych bądź innej natury od osób zaangażowanych w sprawę, bądź od ich bliskich. Członkowie komisji za ich, wykonywaną zasadniczo w niepełnym wymiarze godzin pracę, są wynagradzani wyłącznie przez diecezję.

- § 35 Relacje z innymi instytucjami i placówkami diecezji:** Instytucje i placówki diecezjalne mają obowiązek, przy zachowaniu przepisów dotyczących ochrony danych osobowych, przekazywania komisji diecezjalnej koniecznych do pracy komisji informacji.
- § 36 Współpraca:** Komisje diecezjalne zobowiązane są do zorganizowanej współpracy, w szczególności na obszarze wymiany doświadczeń i informacji. Przewodniczący komisji diecezjalnych są również odpowiedzialni za ogólnokrajowe szkolenia nowych członków (por. § 30). Przewodniczący komisji diecezjalnych spotykają się przynajmniej raz w roku i dopilnowują zachowania jednolitych standardów postępowania.

C.2.2.1 Specyfika pracy komisji diecezjalnych

- § 37 Wpłynięcie zgłoszenia:** Osoba pokrzywdzona informuje wybrane biuro rzecznika o zajściu, biuro z kolei powiadamia komisję diecezjalną i przekazuje jej wszystkie konieczne w sprawie informacje. Jeżeli komisja diecezjalna zostanie powiadomiona o zajściu bez udziału biura, sama angażuje je do współpracy.
- § 38 Zasady postępowania w przypadku poważnych incydentów:** W przypadku poważnych incydentów należy niezwłocznie i w pełnym zakresie poinformować biskupa diecezji i/lub przełożonego zakonu o aktualnym stanie wiedzy, tak aby możliwe było podjęcie odpowiednich działań. Odpowiedzialny za oskarżonego ordynariusz lub przełożony, do momentu otrzymania raportu, może w każdej chwili zażądać informacji od przewodniczącego.
- § 39 Współpraca z biurem rzecznika:** Komisja diecezjalna na bieżąco informuje towarzyszące biuro rzecznika o rozwoju postępowania i w razie potrzeby włącza biuro do dochodzenia. W przypadku niejasności bądź niekompletności materiałów, sprawa może zostać ponownie skierowana do biura rzecznika, o ile niejasności dotyczą zeznań osoby pokrzywdzonej.
- Komisja diecezjalna może zażądać przeprowadzenia niezależnego clearingu w biurze rzecznika (por. § 25). Postępowanie zostanie wznowione po otrzymaniu wyników clearingu.
- § 40 Zachowanie poufności:** Przy weryfikacji podejrzeń należy zachować absolutną poufność i tajemnicę urzędową, analogicznie do can. 1455 CIC. Obowiązek do zachowania poufności obowiązuje wszystkich członków komisji diecezjalnej bez ograniczeń czasowych, również po odejściu ze stanowiska.
- § 41 Dochodzenie:** Zadaniem komisji diecezjalnej jest przeprowadzenie postępowania w celu możliwie obszernej i obiektywnej oceny stanu faktycznego.

- a. Skierowanie zapytania do właściwego przełożonego kościelnego: komisja diecezjalna wysyła zawierające oskarżenia, pisemne zapytanie do właściwego przełożonego kościelnego i prosi go o pisemne ustosunkowanie się do zajścia, jak również o przedstawienie opinii odnośnie środków pomocy. Obowiązkiem przełożonych kościelnych jest, poprzez sumienne rozpoznanie, przyczynienie się do wyjaśnienia sprawy, w tym w szczególności w zakresie informacji dotyczących ewentualnego (niewymienionego z nazwiska) oskarżonego.
- b. Przeprowadzenie wywiadu z osobą oskarżoną:
O ile nie uzgodniono inaczej z przełożonym kościelnym komisja diecezjalna informuje osobę oskarżoną o wniesionych przeciwko niej zarzutach. Oskarżony zostaje pouczone o przysługujących mu prawach i otrzymuje możliwość ustosunkowania się do zarzutów (por. §§ 57–61).
- c. Ma to na celu przekazanie ordynariuszowi lub przełożonemu zakonu, opierających się na wynikach rozmowy zaleceń, co do dalszego postępowania wobec oskarżonego (o ile jest to możliwe w ramach postępowania przygotowawczego). Dotyczy to w szczególności przypadków, gdy postępowanie prokuratury zostało umorzone lub nie zostało rozpoczęte ze względu na przedawnienie czynu bądź śmierć osoby oskarżonej.
- d. W dalszym przebiegu postępowania przesłuchiwane są kolejne osoby oraz dokumentowane istotne dla sprawy fakty, dowody i informacje. Niezbędne dla postępowania akta, w szczególności akta osobowe i akta osobowe urzędów kościelnych na wniosek komisji należy przekazać w oryginale bądź (przy zachowaniu can. 490 § 3 CIC) w kopii.
- e. Placówki diecezjalne, wzgl. kierownictwo zakonu powinny przekazać żądane informacje w ciągu maksymalnie dwóch miesięcy.
- f. Wszystkie otrzymane informacje oraz opinie brane są pod uwagę w ostatecznej ocenie komisji diecezjalnej.

§ 42 Podjęcie decyzji: Komisja diecezjalna podejmuje decyzję w danej sprawie jednogłośnie lub większością głosów - w takim przypadku przedkładany jest raport z opinią mniejszościową. Do podjęcia decyzji przez komisję diecezjalną wymagana jest obecność minimum połowy uczestników.

- a. **Przekazanie do niezależnej komisji ochrony ofiar:** Jeżeli zebrane fakty i informacje pozwolą na potwierdzenie zarzutów, tj. brak jest wystarczających powodów, by wątpić w wiarygodność oskarżenia, a jednocześnie przedłożony zostanie

wniosek o pomoc finansową i/lub terapeutyczną, akta sprawy zostaną przekazane wraz z opinią komisji diecezjalnej do niezależnej komisji ochrony ofiar, w celu podjęcia dalszej decyzji.

- b.** Jeżeli zebrane fakty i informacje, jak również szczegółowa weryfikacja zarzutów przez komisję diecezjalną na podstawie kryteriów wiarygodności nie pozwolą na potwierdzenie zarzutów, t.j. istnieją wystarczające powody by wątpić w wiarygodność oskarżenia, akta sprawy wraz z opinią komisji diecezjalnej zostaną przekazane do niezależnej komisji ochrony ofiar. Decyzję odnośnie odrzucenia przypadku podejmie niezależna komisja ochrony ofiar.

Jeżeli obrady niezależnej komisji ochrony ofiar zakończą się innym wnioskiem, niż ten z opinii komisji diecezjalnej, akta sprawy wraz z pisemnym oświadczeniem niezależnej komisji ochrony ofiar zostaną ponownie przekazane do komisji diecezjalnej, celem ponownego rozpatrzenia.

Po kolejnym rozpatrzeniu sprawy przez komisję diecezjalną i przedstawieniu nowej opinii, sprawa ponownie kierowana jest do niezależnej komisji ochrony ofiar, celem podjęcia ostatecznej decyzji. Jeżeli finalna decyzja niezależnej komisji ochrony ofiar odbiega od opinii komisji diecezjalnej, niezależna komisja ochrony ofiar do decyzji załącza pisemne uzasadnienie⁴⁸ a następnie całość przekazuje do fundacji ochrony ofiar.

- c.** Decyzja diecezji:

Decyzja w sprawie może zostać podjęta przez komisję diecezjalną bez przekazywania sprawy do niezależnej komisji ochrony ofiar, w przypadku wystąpienia przynajmniej jednego z poniższych zdarzeń:

- ◆ Osoba poszkodowana nie złożyła wniosku o pomoc finansową bądź terapeutyczną.
- ◆ Materiały przedłożone komisji diecezjalnej przekraczają ramy niniejszych przepisów ogólnych (por. § 1). Ma to miejsce w szczególności wtedy,
  - ◆ gdy rozpatrywany incydent nie jest w żaden sposób związany z finansowaniem kościelnym/nie znajduje się w zakresie kościelnej odpowiedzialności lub
  - ◆ gdy pokrzywdzonymi osobami nie są małoletni bądź osoby dorosłe wymagające szczególnej opieki (osoby pokrzywdzone w rozumieniu § 1).

Komisja diecezjalna informuje biuro rzecznika odnośnie decyzji diecezjalnej. Odpowiednie zawiadomienie osoby pokrzywdzonej odbywa się poprzez biuro rzecznika.

48 „Uzasadnienie” - jako wyjaśnienie, celem zrozumienia orzeczenia niezależnej komisji ochrony pokrzywdzonych w komisji diecezjalnej oraz w fundacji ochrony pokrzywdzonych

§ 43 Raport:

- a. Komisja diecezjalna przekazuje pisemną rekomendację do podjęcia działań (w odniesieniu do oskarżonego) biskupowi diecezji oraz, o ile to konieczne, wyższemu przełożonemu lub wyższemu przełożonemu danej wspólnoty religijnej. Rekomendacja zawiera jednoznaczne zalecenia natychmiastowych działań. (Np. zawieszenie, płatna nieobecność w pracy, przedstawienie stanu faktycznego prokuratorowi, ...)
- b. Na zakończenie prac komisja diecezjalna przedstawia podsumowanie swoich ustaleń wraz z raportem dotyczącym procesu decyzyjnego oraz opinią odnośnie środków pomocy i jednoznacznym zaleceniem, co do stosunku służbowego (nieograniczony/ograniczony/przerwanie) oskarżonej osoby bądź też koniecznych do podjęcia kroków (decyzje administracyjne, środki dyscyplinarne, przesłanie sprawozdania do Rzymu, postępowanie kościelne, ...).

§ 44 Zachęcenie do dobrowolnego zgłoszenia się sprawcy: Jeżeli osoba oskarżona przyznaje się do popełnienia czynu i druga strona jeszcze nie wniosła przeciwko niej zawiadomienia, zaleca się osobie oskarżonej dobrowolne zgłoszenie się do organów ścigania.

§ 45 Zgłoszenie zawiadomienia w prokuraturze: W przypadku wystąpienia wystarczających przesłanek czynu karalnego, komisja diecezjalna powinna zalecić ordynariuszowi lub odpowiedzialnemu przełożonemu zakonu przekazanie stanu faktycznego sprawy do właściwego oddziału prokuratury. Dochodzenie prokuratorskie ma pierwszeństwo. Czynności komisji diecezjalnej mogą zostać zatrzymane przy toczącym się postępowaniu sądowym bądź urzędowym. W takim wypadku przekazanie do niezależnej komisji ochrony ofiar następuje dopiero po orzeczeniu sądowym lub urzędowym. Zależnie od toku sprawy mogą być zalecone inne działania poboczne.

§ 46 Włączenie osoby pokrzywdzonej: Włączenie osoby pokrzywdzonej do bezpośrednich wypowiedzi przed/w komisji diecezjalnej jest możliwe wyłącznie w porozumieniu z biurem rzecznika i tylko w przewidzianym do tego celu zakresie.

§ 47 Konfrontacja osób zaangażowanych w sprawę: O ile strony będą tym zainteresowane, komisja diecezjalna może służyć również w charakterze forum i platformy do organizowania w profesjonalnej asyście spotkań osób pokrzywdzonych ze sprawcami i skazanymi sprawcami lub ich instytucjonalnymi przedstawicielami (wspólnoty zakonne, diecezje, Caritas, władze szkolne itp.).

§ 48 Informacja zwrotna odnośnie zaleceń: Zasadniczo biskup diecezji przekazuje komisji diecezjalnej opinię wraz z krótkim sprawozdaniem odnośnie przeprowadzonych

działań. Właściwy dla sprawy przełożony zakonny składa raport zarówno do komisji diecezjalnej, jak i do biskupa diecezji. Biuro rzecznika, o ile to możliwe, jest informowane przez komisję diecezjalną o wynikach, które to następnie przekazuje w odpowiedniej formie do osoby pokrzywdzonej.

C.2.3 Pozostali doradcy

§ 49 Zaangażowanie prawnika: Do sporządzenia i przekazania oświadczenia o stanie faktycznym do prokuratury oraz do niezbędnego kontaktu z prokuraturą zaleca się skorzystanie z usług włączonego do sprawy przez diecezję adwokata. Adwokat nie może w dalszym toku sprawy reprezentować przed sądem osób oskarżonych. Nie może on również udzielać pomocy prawnej osobom pokrzywdzonym.

§ 50 Sztab kryzysowy: Do oceny pilności i wszelkich natychmiastowo wymaganych działań (ewentualne natychmiastowe działania urzędowe, zaangażowanie władz, podjęcie kroków kanonicznych, kanały komunikacji, ...), powołany zostaje diecezjalny, współpracujący z ordynariuszami lub przełożonymi zakonnymi i właściwymi instytucjami sztab kryzysowy.

W procesie komunikacji uwzględnione będą również właściwe dla sprawy parafie, dekanaty i instytucje. Wszystkim im przysługuje wsparcie podczas postępowania wyjaśniającego i związanych z nim obciążeń (por. § 24).

C.2.4 Niezależny prawnik d.s. ochrony ofiar

Zadanie:

- ◆ Powołanie członków niezależnej komisji ochrony ofiar
- ◆ Przewodnictwo niezależnej komisji ochrony ofiar bez prawa głosu
- ◆ Rzecznik prasowy odnośnie działań w kwestii ochrony ofiar

§ 51 Prawnik d.s. ochrony ofiar Niezależnego prawnika d.s. ochrony ofiar powołuje na okres pięciu lat przewodniczący Konferencji Episkopatu Austrii w porozumieniu z przewodniczącym Konferencji Zakonów Austriackich. Dopuszczalne jest powołanie na kolejną kadencję.

Niezależny prawnik d.s. ochrony ofiar pracuje w sposób niezależny.

Niezależny prawnik d.s. ochrony ofiar powołuje członków niezależnej komisji ochrony ofiar i prowadzi jej posiedzenia.

Niezależny prawnik d.s. ochrony ofiar wybiera w sposób suwerenny i niezależny maksymalnie do ośmiu członków z obszarów sprawiedliwości, medycyny, psychologii, pedagogiki, pracy socjalnej i mediów, gotowych do podjęcia pracy w niezależnej komisji ochrony ofiar na zasadzie wolontariatu.

Podległy niezależnemu prawnikowi d.s. ochrony ofiar sekretariat przygotowuje akta spraw pod posiedzenia

niezależnej komisji ochrony ofiar. Konferencja Episkopatu Austrii wraz z Konferencją Zakonów Austriackich przydzielają niezależnemu prawnikowi d.s. ochrony ofiar, wzgl.pracującej na zasadzie wolontariatu niezależnej komisji ochrony ofiar niezbędne środki do pełnienia funkcji.

C.2.5 Niezależna komisja ochrony ofiar

Zadanie:

- ♦ Przekazywanie zaleceń do fundacji ochrony ofiar na podstawie 3 opinii (biura rzecznika, komisji diecezjalnej i przełożonego kościelnego) odnośnie tego czy, i w jakim zakresie osoba pokrzywdzona ma otrzymać środki pomocy.

§ 52 Niezależna komisja ochrony ofiar (UOK): Niezależna komisja ochrony ofiar to niezależny od Kościoła rzymsko-katolickiego, świecki komitet, podejmujący na podstawie własnych ekspertyz decyzje i wydający fundacji ochrony ofiar zalecenia w kwestii środków pomocy dla osób pokrzywdzonych.

§ 53 Kadencja członków niezależnej komisji ochrony ofiar wynosi pięć lat.

§ 54 Regulamin: Niezależna komisja ochrony ofiar uchwała regulamin, który w przejrzysty i zrozumiały sposób oddaje jej suwerenny i samodzielny tryb pracy oraz schematyczny proces decyzyjny. Regulamin jest przedstawiany Konferencji Episkopatu Austrii oraz Konferencji Zakonów Austriackich.

C.2.6 Fundacja ochrony ofiar

§ 55 Fundacja ochrony ofiar: Fundacja ochrony ofiar to instytucja Kościoła katolickiego na terenie Austrii. Realizuje ona zalecenia niezależnej komisji ochrony ofiar w zakresie środków pomocy dla osób pokrzywdzonych.

Osoby pokrzywdzone otrzymują dobrowolne i bezpośrednie wsparcie finansowe, ponadto pokrywane są koszty ich terapii. Wszystkie dokonane przez fundację ochrony ofiar płatności są odzyskiwane od przełożonego kościelnego (diecezja, zakon) w którego zakresie odpowiedzialności miał miejsce dany incydent.

Pozostałe zadania fundacji ochrony ofiar oraz specyfika jej pracy regulowane są jej zapisami statutowymi i regulaminem. Statuty uchwalane są przez Konferencję Episkopatu Austrii oraz Konferencję Zakonów Austriackich.

Konferencja Episkopatu Austrii oraz Konferencja Zakonów Austriackich zapewniają fundacji ochrony ofiar konieczne środki do zapewnienia jej płynności.

Fundacja ochrony ofiar prowadzi ścisłą współpracę z komisją doradczą d.s. ochrony ofiar.

C.3 Komisja doradcza d.s. ochrony ofiar

Zadanie:

- ◆ Odpowiedzialność za strategiczne planowanie oraz rozwój działań, mających na celu ochronę ofiar w obrębie Kościoła katolickiego w Austrii.
- ◆ Kontakt i całościowa koordynacja biur rzecznika, komisji diecezjalnych, fundacji ochrony ofiar i pozostałych, równorzędnych instytucji kościelnych.
- ◆ Obserwacja wdrażania przepisów ogólnych
- ◆ Obowiązek raportowania wobec Konferencji Episkopatu i Konferencji Zakonów

§ 56 Komisja doradcza d.s. ochrony ofiar Konferencja Episkopatu Austrii wraz z Konferencją Zakonów Austriackich ustanawiają wspólnie komisję doradczą d.s. ochrony ofiar.

Oficjalni członkowie: Dwóch przedstawicieli Konferencji Episkopatu Austrii; przewodniczący i wiceprzewodniczący Konferencji Zakonów Austriackich. Oficjalni członkowie wybierają jednogłośnie przewodniczącego komisji.

Eksperti: Czwerej oficjalni członkowie powołują jednogłośnie do sześciu ekspertów i jednego sekretarza. W idealnym wypadku eksperci dysponują wiedzą fachową z obszarów psychiatrii/psychoterapii, pedagogiki/psychologii, rozwoju organizacyjnego/strategii i nauk prawnych. Przy tworzeniu komisji doradczej należy zwrócić uwagę na równy udział kobiet i mężczyzn.

Kadencja ekspertów komisji wynosi pięć lat. Dopuszczalne jest powołanie na kolejną kadencję. Komisja obraduje minimum dwa razy do roku.

Komisja koordynuje interesy diecezji i zakonów w kwestii ochrony ofiar. Ponadto komisja doradza Konferencji Episkopatu Austrii oraz Konferencji Zakonów Austriackich w kwestiach zapobiegania, regulacji i przeciwdziałania molestowaniu i przemocy.

Zadaniem komisji jest strategiczne planowanie dalszego rozwoju działań na rzecz ochrony ofiar w austriackim Kościele katolickim, jak również, w ścisłej współpracy z fundacją ochrony ofiar, całościowa koordynacja wszystkich instancji kościelnych aktywnych w obszarze ochrony ofiar.

Zadaniem wyznaczonego przez Konferencję Episkopatu biskupa jest, wspólnie z komisją doradczą d.s. ochrony ofiar czuwać nad ogólnokrajowym wdrażaniem przepisów ogólnych oraz, w razie potrzeby, inicjować działania aktualizacyjne lub rozwojowe.

C.4 Osoba oskarżona

C.4.1 Położenie oskarżonego

§ 57 Domniemanie niewinności: W każdym przypadku, do momentu udowodnienia winy obowiązuje domniemanie niewinności. Wysłania na urlop lub zwolnienia z pracy nie należy rozumieć w charakterze wyroku. Również działania i sprawozdanie komisji diecezjalnej nie powinny być rozumiane w kategorii osądu, lecz podstawy w kwestii środków pomocy fundacji ochrony ofiar.

§ 58 Ochrona dobrego imienia: Przy każdej formie komunikacji należy przestrzegać praw osobistych osoby oskarżonej, w szczególności jej prawa do zachowania dobrego imienia (can. 220 CIC).

§ 59 Prawo do wysłuchania: O ile nie będzie to stanowiło zagrożenia dla wyjaśnienia sprawy, czy też utrudnienia w śledztwie prokuratury, oskarżonemu należy umożliwić odniesienie się do zarzutów. Jeżeli wymaga tego dobro ofiary, należy zapewnić jej odpowiednie środki ochronne. Oskarżona osoba zostanie skonfrontowana ze stawianymi jej zarzutami, po czym będzie jej dana możliwość ustosunkowania się do nich. Przesłuchanie może być prowadzone bezpośrednio/ustnie przez przedstawicieli komisji diecezjalnej, bądź też pisemnie, za pomocą listu poleconego. Oskarżona osoba w każdym w wymienionych przypadkach ma dwa miesiące na pisemne ustosunkowanie się do zarzutów.

§ 60 Prawo do obrony: Obwiniony ma prawo do włączenia do sprawy osoby zaufania. Musi ona zostać poinformowana o przysługującym jej prawie do odmowy zeznań.

§ 61 Prawo wglądu do akt: Komisja diecezjalna przedstawia oskarżonemu wszystkie istotne dla sprawy fakty, umożliwiając mu skorzystanie z prawa do obrony. Oskarżony ma prawo wglądu do akt. Przewodniczący komisji diecezjalnej może ograniczyć dostęp do akt, jeśli domniemana ofiara dowiedzie, że grozi jej szkoda (por. art 24 Normae) lub istnieje zagrożenie dla innych osób.

C.4.2 Natychmiastowe środki wobec domniemanych sprawców

§ 62 Zakaz kontaktu: W miarę możliwości należy uniemożliwić oskarżonemu kontaktowanie się z osobami, które zgłosiły obwinienie lub są powiązane

ze zgłoszonym czynem.

§ 63 Działania odnośnie sprawowanej służby:

a. Duchowny:

Jeśli podejrzenie zostanie potwierdzone albo zostanie wszczęte postępowanie karne przez prokuraturę, należy zaproponować

oskarżonemu pójście na urlop lub w pilnym przypadku ordynariusz zwalnia z pracy. Przy czym może okazać się konieczne wskazanie mu miejsca przebywania i zakazanie mu kontaktu z domniemаныmi ofiarami oraz niedopuszczenie go do zajęć, które mogłyby zagrażać nieletnim, wymagających szczególnej opieki osobom dorosłym lub osobom znajdującym się w stosunku uzależnienia. Środki zapobiegawcze o charakterze karnym są zgodnie z c. 1722 CIC i art. 19 Normae zastrzeżone dla wstępnego postępowania kanonicznego.

b. Pracownicy świeccy:

Jeśli to pracownikowi świeckiemu zostaje postawiony konkretny zarzut, ordynariusz musi niezwłocznie poinformować osobę odpowiedzialną za sprawy kadrowe. Po zapoznaniu się ze stanowiskiem obwinionego podejmuje ona działania z zakresu prawa pracy.

W przypadku przyznania się do winy bądź wyroku skazującego, może dojść do zwolnienia oskarżonego.

c. Wolontariusze:

Jeśli w trakcie badania podejrzenie zostanie podtrzymane albo zostanie wszczęte postępowanie karne przez prokuraturę, wykonywanie dalszych czynności jako wolontariusz zostaje zawieszane do momentu wyjaśnienia zarzutów.

d. Nauczyciel:

Jeśli osoby obwinione to zatrudnieni przez kościół nauczyciele religii / nauczyciele religii

w państwowych szkołach / nauczyciele w

prywatnych szkołach katolickich, ordynariusz musi niezwłocznie poinformować o tym fakcie odpowiednie szkolne organy administracyjne.

e. W przypadku członków zakonu,

którzy nie podlegają punktom a-d, wyższy przełożony zakonu musi podjąć

działania, aby oskarżony nie stanowił zagrożenia dla nieletnich, wymagających szczególnej opieki osób dorosłych lub osób znajdujących się w stosunku uzależnienia. Ani przez swoje zajęcia, ani miejsce pobytu.

Opieka dla oskarżonego: Do obowiązków ordynariusza należy zapewnienie duszpasterskiego wsparcia oskarżonemu względnie sprawcy, a kiedy to konieczne, skorzystanie z pomocy prawnej i terapeutycznej, aby przeciwdziałać recydywie.

§ 65 Informacja zwrotna: Biskup albo przełożony zakonny informuje diecezjalną komisję, rzecznika diecezjalnego oraz dział zapobiegania o konsekwencjach wyciągniętych względem oskarżonego.

C.4.3 Możliwe konsekwencje dla osoby oskarżonej

§ 66 Ograniczenia i decyzje administracyjne: Niezależnie od konsekwencji wyciągniętych na drodze kościelnego albo państwowego postępowania karnego, komisja diecezjalna może zaproponować odpowiedzialnemu za domniemanego sprawcę ordynariuszowi bądź wyższemu przełożonemu ograniczenia i zobowiązania w ewentualnym dalszym wykonywaniu posługi.

Do zobowiązań należą między innymi: superwizja, terapia, pobyt w odpowiednim, wyspecjalizowanym ośrodku rekolekcyjnym albo dzieło pokutne.

§ 67 Oddalenie od pracy z nieletnimi oraz osobami specjalnej troski: W przypadku udowodnionego molestowania nieletnich, sprawca nie może dalej pracować w takim duszpasterstwie, gdzie miałby kontakt z nieletnimi, osobami szczególnej troski, czy też osobami znajdującymi się w stosunku uzależnienia (np. szpital, dom opieki).

§ 68 Wymagania pozwalające na dalszą pracę w Kościele: Aby dana osoba nadal pozostawała w służbie Kościoła, konieczne będzie uzyskanie ekspertyzy sądowo-psychiatrycznej, która powinna zawierać stwierdzenie, czy sprawca może względnie jak może być zatrudniony, aby nie doszło do zagrożenia nieletnich, czy też innych wymagających szczególnej opieki osób. Pozostanie w służbie kościelnej zależy również od tego, czy nie wywoła to słusznego zgorznięcia lub nadszarpnięcia zaufania do Kościoła.

Decyzja o możliwym zakresie obowiązków, o nakładanych środkach zaradczych i ograniczeniach, ciąży na biskupie diecezjalnym lub

odpowiednim przełożonym wyższym, przy czym uwzględnione zostać powinny zalecenia komisji diecezjalnej.

Obowiązek ordynariusza stanowi zadbanie, aby nałożone przez niego ograniczenia i zobowiązania były przestrzegane. Dotyczy to również duchownych na emeryturze.

§ 69 Obowiązek informacji: Jeśli duchowny albo członek zakonu zostanie przeniesiony

wewnątrz diecezji, jego nowy przełożony

musi zostać poinformowany o szczególnym problemie i ewentualnych zobowiązaniach, przy zachowaniu przepisów prawnych. W przypadku przeniesienia do innej diecezji zostaje o tym wszystkim poinformowany biskup diecezjalny czy przełożony zakonny, na którego obszarze jurysdykcji w przyszłości przebywał będzie sprawca.

C.4.4 Rehabilitacja

§ 70 Działania rehabilitacyjne: Jeśli zarzut lub podejrzenie okażą się bezpodstawne, należy przedsięwziąć wszelkie środki mające na celu przywrócenie dobrego imienia niesłusznie obwinionej lub podejrzanej osobie. Do tego zalicza się między innymi natychmiastowe anulowanie zwolnienia z pracy jak i innych dyscyplinarnych zarządzeń oraz stosowne poinformowanie o tym opinii publicznej i środowiska pracy obwinionego.

C.5 Nawiązanie do innych postępowań

C.5.1 Kościelne postępowanie karne

§ 71 Wymogi działań: W przypadku duchownych ordynariusz ma obowiązek zbadania w rozumieniu stanu faktycznego wg art. 6 Normae w aktualnej wersji, konieczności podjęcia kanonicznego dochodzenia wstępnego. Do weryfikacji prawdopodobieństwa czynu karalnego, wg can. 1717 § 1 CIC wikariusz może skorzystać z wyników przeprowadzonej przez rzecznika weryfikacji wiarygodności, opinii komisji diecezjalnej odnośnie uzasadnienia podejrzenia oraz dostępnych wyników dochodzenia organów ścigania. W pilnych przypadkach z potwierdzonym podejrzeniem i bezpośrednim niebezpieczeństwem należy niezwłocznie wszcząć wstępne dochodzenie kanoniczne. Prowadzenie i zamknięcie postępowania według przepisów ogólnych jest niezależne od postępów / wyników kościelnego postępowania karnego.

§ 72 Wprowadzenie do wstępnego dochodzenia kanonicznego: Jeżeli zachodzi choćby cień podejrzenia ordynariusz ma obowiązek przeprowadzenia śledztwa wstępnego, badającego sam czyn, jego okoliczności oraz odpowiedzialność karną – o ile działania takie nie są zbędne jako całość (can. 1717 § 1 CIC). Ordynariusz może włączyć w postępowanie właściwe osoby lub powołać dysponującego odpowiednim doświadczeniem prowadzącego. Zarówno wprowadzenie, jak i zakończenie wstępnego dochodzenia wymaga dekretu. Następnie ordynariusz przekazuje kompletne akta sprawy wraz z własną opinią do Kongregacji Nauki Wiary, która to zatwierdza bądź też koryguje zastosowane działania i decyduje o dalszym postępowaniu (np. wyznacza osobę prowadzącą postępowanie karne administracyjne / karne kościelne, decyduje czy należy dochodzić przedawnienia czynu, czy od niego odstąpić).

§ 73 Środki ostrożności: Jeżeli w ramach wstępnego dochodzenia kanonicznego ordynariusz stosuje (niebędące karą) środki zapobiegawcze lub dyscyplinarne oskarżonego należy przesłuchać (por. 1722 CIC oraz art. 19 Normae).

§ 74 Czyny i związane z nimi okresy: Poza kwestiami związanymi z czasem i kontekstem prawnym popełnionego czynu należy również wziąć pod uwagę okres przedawnienia danych czynów przestępczych. W prawie kanonicznym przedawnienie ścigania czynów przestępstw seksualnych popełnionych przez księży wynosi 20 lat. Naliczanie okresu w przypadku ofiar nieletnich rozpoczyna się z osiągnięciem przez nie 18 roku życia. W uzasadnionych i pojedynczych przypadkach Kongregacja Nauki Wiary może uchylić termin przedawnienia (por. art. 7 Normae).

§ 75 **Możliwość złożenia skargi:** Jeżeli ordynariusz nie podejmie żadnych działań, lub podjęte działania będą niewłaściwe, pokrzywdzona osoba może zwrócić się bezpośrednio do Kongregacji Nauki Wiary.

C.5.2 Postępowanie karne i cywilne

- § 76 Dochodzenie nie zastępuje postępowania cywilnego:** Komisja diecezjalna działa niezależnie od postępowań prowadzonych w tej samej sprawie przez organa ścigania i sądy. Praca komisji nie ma na celu zastąpienie i nie zastępuje postępowania prowadzonego przez instytucje państwowe. Nie należy również rozumieć podejmowanych przez komisję diecezjalną decyzji skazujących lub uniewinniających jako wiążących.
- Wiążący. Prace komisji diecezjalnej nie zastępują żadnego wszczętego postępowania – czy to cywilnego, czy też kanonicznego. Tytuły egzekucyjne dla roszczeń pieniężnych wydane przez sądy kościelne nie mają mocy prawnej sądów świeckich.
- § 77 Obowiązek zgłoszenia:** Zgodnie z austriackim kodeksem postępowania karnego każda, mająca wiedzę o popełnieniu przestępstwa osoba, jest upoważniona do zawiadomienia policji bądź prokuratury. Obowiązek takiego zgłoszenia dotyczy, z wyjątkami, wyłącznie instytucji i służb publicznych, jak również w określonych okolicznościach psychologów, psychoterapeutów i innych pracowników służby zdrowia.
- § 78 Okresy przedawnienia:** Należy rozróżnić pomiędzy przedawnieniem z punktu widzenia karnego - braku konsekwencji karnych po określonym czasie od przestępstwa, od przedawnienia cywilno-prawnego - czyli przedawnienia sądowej wykonalności roszczeń odszkodowawczych z powodu upływu czasu. W przypadku zgłoszenia przez osobę pokrzywdzoną cywilnego roszczenia odszkodowawczego, możliwe okresy przedawnienia, zależnie od tego przeciwko komu zostało wniesione roszczenie i na jakiej podstawie prawnej się opiera, wynoszą trzy lata bądź trzydzieści lat. W przypadku bezpośredniego sprawcy i czynów karalnych, zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej jednego roku obowiązuje okres przedawnienia 30 lat. W odniesieniu do instytucji, którym zarzucono np. przewinienie organizacyjne (np. brak kontroli) okres przedawnienia wynosi maksymalnie 3 lata.

C.5.3 Relacje pomiędzy zakonami a diecezjami

- § 79 Obszar kompetencji:** Zakony na prawie diecezjalnym – paragrafy 79-82 odnoszą się tak samo do stowarzyszeń życia apostolskiego, jak i instytucji świeckich – podlegają duszpasterskiej opiece biskupa diecezjalnego (can. 594 CIC). Uprawnienia (cann. 678–683 CIC) biskupa diecezjalnego odnośnie zakonu na prawie papieskim dotyczą w szczególności dzieł apostolskich.

Na tej podstawie regulacje niniejszego kodeksu postępowania dotyczą również zakonników. W pozostałych przypadkach wyłączną odpowiedzialność ponosi

wyższy przełożony zakonny, wcielający zasady kodeksu postępowania w swoim zakresie kompetencji.

Ustalenia kodeksu dotyczące współpracy biur rzecznika i komisji diecezjalnych z ordynariuszami

obowiązują w takim samym stopniu dla współpracy z wyższymi przełożonymi zakonnymi, nawet jeśli nie są oni ordynariuszami wg can. 134 §1 CIC.

§ 80 Wymiana informacji: W przypadku przeniesienia danego pracownika do własnej instytucji zakonnej, urzędy i instytucje podległe biskupowi diecezjalnemu mają obowiązek poinformowania o istotnych w takim wypadku okolicznościach, chyba że byłoby to sprzeczne z przepisami prawa pracy. Wspólnoty zakonne przekazują takie informacje również w sytuacji odwrotnej.

§ 81 Współpraca w przypadku podejrzeń: W przypadku podejrzeń i zarzutów molestowania i przemocy na podległym im obszarze, przełożeni zakonni korzystają z właściwych instytucji diecezjalnych (rzecznik i komisja diecezjalna), informując o powyższym właściwego biskupa diecezjalnego.

§ 82 Wydalenie członków zakonu z instytutu: Wyniki śledztw i ewentualnego postępowania karnego mogą być wykorzystane również w postępowaniu wewnętrznym o wydalenie z instytutu zakonnego (por. cann. 694-704 CIC).

C.6 Metody pracy

Szczegółowa specyfika pracy określana jest przepisami wykonawczymi (wspólne standardy kościelnych organów ochrony pokrzywdzonych w kwestiach przygotowania i realizacji decyzji przez niezależny zespół prawników ds. ochrony pokrzywdzonych).

C.7 Wejście w życie

Przepisy ogólne zostały uchwalone 10 maja 2021 r. na Zgromadzeniu Ogólnym Konferencji Zakonów Austriackich oraz 15 czerwca 2021 r. na posiedzeniu plenarnym Konferencji Episkopatu Austrii. Przepisy obowiązują od 1 września 2021 r.

Część D – załączniki

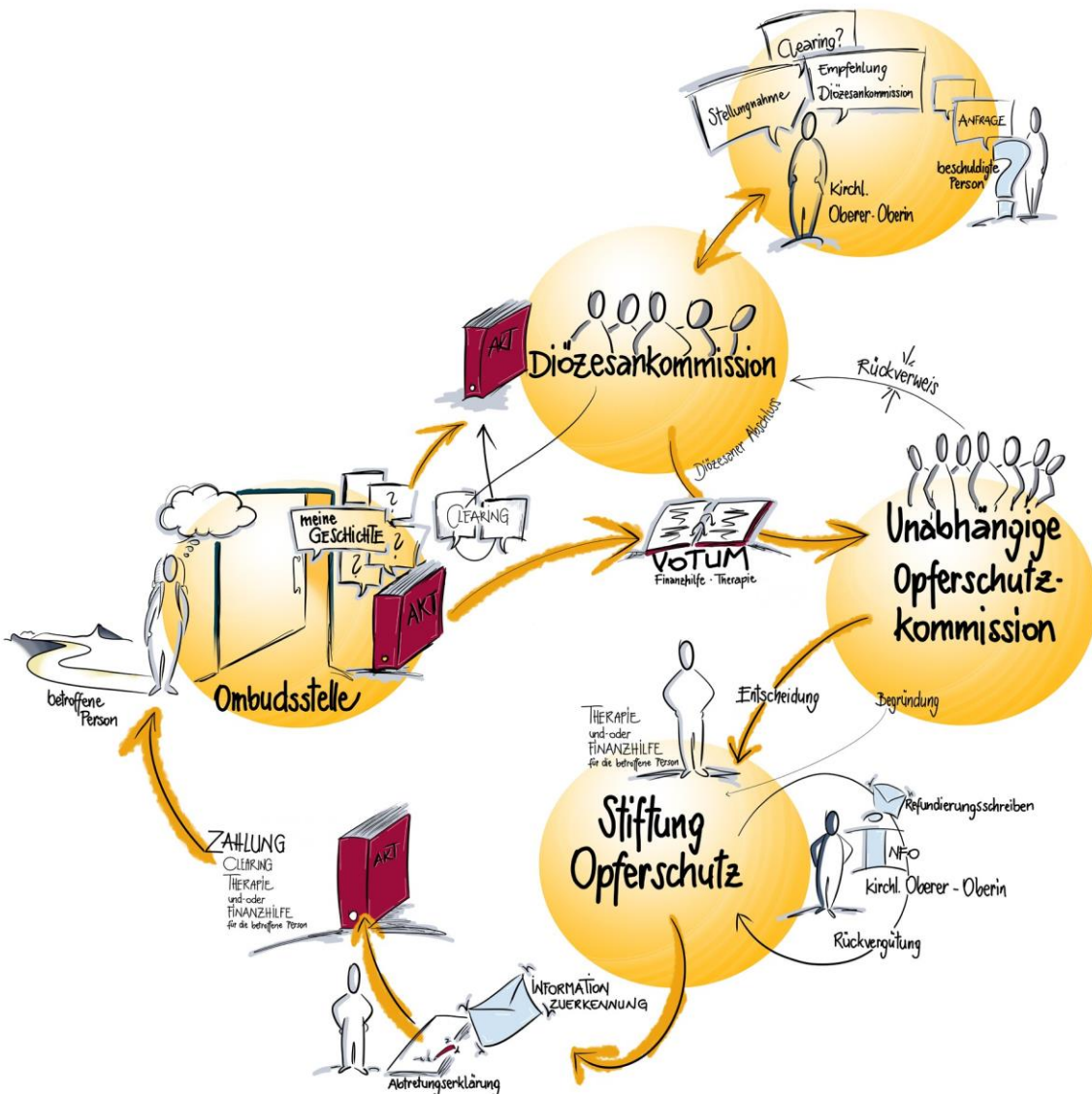

D.1 Schemat zasad

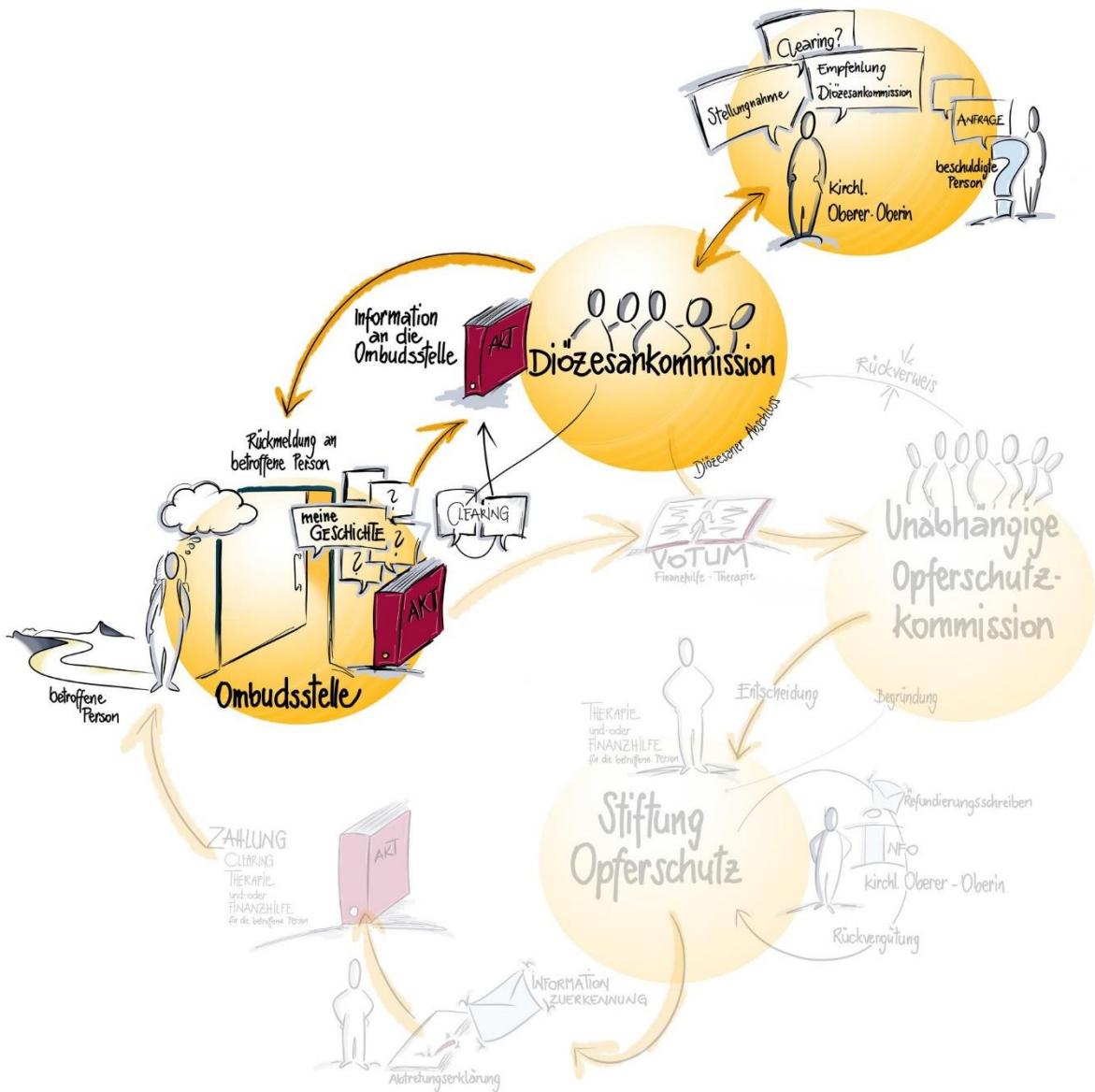
postępowania

D.1.1 Postępowanie w przypadku wniosku o pomoc (terapeutyczną/finansową) osoby pokrzywdzonej

Clearing?	Clearing?
Stellungnahme	Zajęcie stanowiska
Empfehlung Diözesankommission	Zalecenie komisji diecezjalnej
Anfrage	Zapytanie
Beschuldigte Person	Oskarżona osoba
Kirchl. Oberer/Oberin	Przeł. kościelny
Diözesankommission	Komisja diecezjalna
Diözesener Abschluss	Decyzja komisji diecezjalnej
Akt	Akta sprawy
Information an die Ombudsstelle	Informacja do biura rzecznika
Rückmeldung an betroffene Person	Informacja zwrotna dla pokrzywdzonej osoby
Meine Geschichte	Moja historia
Ombudsstelle	Biuro rzecznika
betroffene Person	Pokrzywdzona(-y)
Rückverweis	Informacja zwrotna
Unabhängige Opferschutzkommission	Niezależna komisja ochrony ofiar
Votum	Opinia
Finanzhilfe	Pomoc finansowa
Therapie	Terapia
Begründung	Uzasadnienie
Entscheidung	Decyzja
Refundierungsschreiben	Wniosek o refundację
Info kirchl. Oberer/Oberin	Informacja przeł. kościelny
Rückvergütung	Zwrot środków
Entscheidung	Decyzja
Therapie und/oder Finanzhilfe für die betroffene Person	Terapia i/lub pomoc finansowa dla pokrzywdzonej osoby
Stiftung Opferschutz	Fundacja ochrony ofiar
Information	Informacja
Zuerkennung	Przyznanie
Abtretungserklärung	Oświadczenie cesji
Zahlung	Płatność
Clearing	Clearing
Therapie und/oder Finanzhilfe für die betroffene Person	Terapia i/lub pomoc finansowa dla pokrzywdzonej osoby

D.1.2 Postępowanie w przypadku braku wniosku o pomoc (terapeutyczną/finansową)

D.2 Kluczowe pojęcia

Adresy.....	D.5
Komisja doradcza Konferencji Episkopatu / Konferencji Zakonów	C.3
Komisje diecezjalne	C.2.2, D.5.2
Rzecznicy diecezjalni	C.2.1, D.5.1
Sztab kryzysowy	C.2.3
Obowiązek zgłoszenia	C.2.1.1, D.3
Bliskość i dystans	A.2
Pedofilia / hebefilia	A.1.3
Pełnomocnik ds. prewencji	B.3, B.6.3
Koncepcje ochrony	B.3.3
Biuro zapobiegania molestowaniu seksualnemu i przemocy	B.3 Fundacja ochrony ofiar
.....	D.5.5
Niezależna komisja ochrony ofiar	D.5.4
Zobowiązanie	B.2.3, D.4
Celibat a molestowanie	A.1.2

D.3 Obowiązek zgłoszenia do Kongregacji Nauki Wiary

Jeżeli śledztwo wstępne potwierdzi wiarygodność (czynu, okoliczności, odpowiedzialności) przekazanego (arcy)biskupowi zgłoszenia, dotyczącego molestowania seksualnego duchownego na osobie małoletniej poniżej 18 roku życia⁴⁹, fakt taki należy zawsze przekazać Kongregacji Nauki Wiary.

Dalsze postępowanie wewnątrzkościelne leży wyłącznie w gestii Kongregacji (poza równoległym postępowaniem organów państwowych).⁵⁰

Po zapoznaniu się z zawartością akt Kongregacja Nauki Wiary ustala rodzaj i przebieg dalszego postępowania wewnątrzkościelnego. Przy braku wątpliwości co do winy oskarżonego i jednoznacznych materiałach dowodowych, w wyjątkowo poważnych przypadkach (zasądzona wysoka kara pozbawienia wolności) możliwe jest bezpośrednio przedłożenie papieżowi wniosku o odwołanie osoby oskarżonej z urzędu, o ile oskarżony sam jeszcze nie podjął decyzji o powrocie do stanu świeckiego.

Kongregacja Nauki Wiary może również upoważnić (arcy)biskupa do przeprowadzenia samodzielnie, bądź poprzez osobę delegowaną w asyście dwóch asesorów karnego postępowania administracyjnego.⁵¹ Jeżeli ordynariusz uzna za karę wyłączenie oskarżonego ze stanu duchownego, musi on o tym powiadomić Kongregację Nauki Wiary, a ta może wydać wymagane upoważnienie ordynariuszowi.

Możliwe jest również udzielenie ordynariuszowi przez Kongregację Nauki Wiary pełnomocnictwa do przeprowadzenia postępowania karnego za pomocą sądu diecezjalnego. Ostateczna decyzja dot. odwołania pozostaje jednakże zawsze w gestii Kongregacji. Akta pierwszej instancji należy zawsze przesłać do Kongregacji, tak by właściwy dla niej adwokat kościelny miał możliwość ewentualnego zakwestionowania wyroku.

W przypadku braku konieczności poważniejszych kar, Kongregacja Nauki Wiary może zaproponować lub zatwierdzić stosowne środki (dyscyplinarne), np. ograniczenia w sprawowaniu urzędu, wyłączenie z bezpośredniej posługi duszpasterskiej, zakaz mszy z wiernymi.

W przypadku oskarżenia członków zakonu, wyniki dochodzenia wstępnego należy przesłać wraz z oświadczeniem oskarżonego do najwyższego dyrektora instytutu. Oświadczenie uzupełnione opinią dyrektora i jego rady zostaje następnie Jeżeli podczas karnego postępowania administracyjnego, prowadzonego przez najwyższego dyrektora instytutu (wraz z jego radą) uzna się za konieczne wydalenie oskarżonego z instytutu, dekret ten musi zostać potwierdzony przez Kongregację

---

49 Art. 6 § 1 Z. 1 Normae

50 Przedawnienie w prawie państwowym p. § 78 kodeksu postępowania

51 Zgodnie z c. 1720 CIC oskarżonego należy poinformować o zarzutach i materiale dowodowym oraz dać mu możliwość obrony, chyba że nie stawi się on, bez usprawiedliwienia, na terminy przesłuchań. Do wydania dekretu karnego konieczna jest staranna analiza materiału dowodowego i zarzutów wspólnie z dwoma asesorami, chyba że przestępstwo jest oczywiste i nie nastąpiło jego przedawnienie.

Kongregacja decyduje również o ewentualnym równoczesnym wykluczeniu ze stanu duchownego.

W przypadku instytutów prawa diecezjalnego, każdy wniosek najwyższego dyrektora do Kongregacji Nauki Wiary musi zostać uprzednio zatwierdzony przez biskupa diecezjalnego właściwego dla pobytu stałego (lub czasowego).

D.3.1. Dokumentacja

Właściwe dla takich przypadków dokumenty kościelne to: Sacramentorum sanctitatis tutela oraz Normae de gravioribus delictis. Znajdują się one pod: Congregatio pro Doctrina Fidei, Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis (21.05.2010), w: AAS 102 (2010) 419-434.

Niemieckie tłumaczenie: http://www.vatican.va/resources/resources_norme_ge.html

Ponadto należy również wziąć pod uwagę list apostolski w formie «Motu proprio» papieża Franciszka „Vos estis lux mundi” (7 maja 2019).

https://www.vatican.va/content/francesco/de/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html

Por. Kongregacja Nauki Wiary, VADEMECUM „Wybrane kwestie w postępowaniach dot. przypadków molestowania seksualnego małoletnich przez osoby duchowne (wersja z dn. 16.07.2020)

W języku niemieckim: https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20200716_vademecum-casi-abuso_ge.html

D.4 Zobowiązanie do przestrzegania przepisów

ogólnych

„Prawda was wyzwoli”

Przepisy ogólne „Prawda was wyzwoli – działania, regulacje oraz porady w walce z molestowaniem seksualnym i przemocą w Kościele katolickim” episkopatu w Austrii są dokumentem wiążącym dla wszystkich osób zatrudnionych w Kościele katolickim.

Ja ..... zobowiązuję się

do działania w mojej służbie Kościołowi zgodnie z tymi regulacjami i postanowieniami oraz stosowania i przestrzegania ich w mojej pracy. Szczególną uwagę będę zwracać na to, by:

- ◆ moja praca z ludźmi we wszystkich obszarach funkcjonowania Kościoła była oparta o podstawę respektu i szacunku.
- ◆ przestrzegać granic indywidualnej wrażliwości innych.
- ◆ obchodzić się odpowiedzialnie ze współpracownikami i nie wykorzystywać autorytetu i zaufania, którymi mnie obdarzono.
- ◆ kierować się w mojej postudze przepisami ogólnymi (p. część B2) i według nich postępować.
- ◆ w przypadku podejrzeń o przemoc fizyczną, psychiczną albo seksualną zwrócić się do jednej z następujących jednostek, w celu omówienia z nimi dalszego postępowania: rzecznika diecezjalnego albo innej poradni, swojego przełożonego albo do ordynariatu.
- ◆ brać udział w szkoleniach i kursach doszkalających

Nazwisko: .....

Data urodzenia: .....

Instytucja kościelna: .....

Potwierdzam, że mój przełożony/osoba odpowiedzialna zapoznał/a mnie z przepisami ogólnymi „Prawda was wyzwoli” jako wskazówkami obowiązującymi w mojej pracy.

....., w dn. ....

Podpis pracownika

Przełożony / osoba odpowiedzialna

Kopię podpisanego zobowiązania należy przekazać pracownikowi.

D.5 Adresy

www.ombudsstellen.at

D.5.1 Rzecznicy diecezjalni

Diözese Eisenstadt (Burgenland)

Ombudsstelle der Diözese Eisenstadt für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Kirche

Tel.: +43/(0)676/880 70 10 24

E-Mail: g.kindshofer@gmx.at

Web: <https://www.martinus.at/institution/5033>

Diözese Feldkirch (Vorarlberg)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Diözese Feldkirch
Bahnhofstraße 13, 6800 Feldkirch

Tel.: +43/(0)800/84 80 08

E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-vorarlberg.at

Web: <http://www.kath-kirche-vorarlberg.at/ombudsstelle>

Diözese Graz-Seckau (Steiermark)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche Janneckweg 20A, 8042 Graz

Tel.: +43/(0)676/87 42 68 99

E-Mail: birgit.posch@graz-seckau.at

Web: <https://praevention.graz-seckau.at>

Diözese Gurk-Klagenfurt (Kärnten)

Ombudsstelle der Diözese Gurk für Opfer von Missbrauch und Gewalt in der Kirche
Mariannengasse 2, 9020 Klagenfurt am Wörthersee

Tel.: +43/(0)676/87 72 64 88

E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-kaernten.at

Web: <https://www.kath-kirche-kaernten.at/dioezese/organisation/C2442>

Diözese Innsbruck (Tirol)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und
sexuellem Missbrauch in der Diözese Innsbruck
Schöpfstraße 39/III, 6020 Innsbruck

Tel.: +43/(0)676/87 30 27 00

E-Mail: ombudsstelle@dibk.at

Web: <http://www.dibk.at/ombudsstelle>

Diözese Linz (Oberösterreich)

Ombudsstelle und Diözesane Kommission
gegen Missbrauch und Gewalt der Diözese Linz
Harrachstr. 7, 4020 Linz

Tel.: +43/(0)676/87 76 55 25

(Ombudstelefon) E-Mail:

ombudsstelle@dioezese-linz.at

Web: <http://www.dioezese-linz.at/ombudsstelle>

Erzdiözese Salzburg

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und
sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Insight International

Lieferinger Hauptstr. 140, 5020 Salzburg

Tel.: +43/(0)676/87 46 69 20

E-Mail: karin.roth@insight-international.at

Web: <https://www.eds.at/themen/missbrauch-praevention/ombudsstelle-fuer-opfer/>

Diözese St. Pölten (Niederösterreich)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und
sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche

Tel.: +43/(0)676/826 68 83 83

E-Mail: ombudsstelle@kirche.at

Web: <http://www.dsp.at/ombudsstelle>

Erzdiözese Wien

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und
sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Untere Viaduktg. 53/2B, 1030 Wien

Tel.: +43/(0)1/319 66 45

PRZEPISY OGÓLNE

Faks: +43/(0)1/515 52 27 77

E-Mail: ombudsstelle@edw.or.at

Web: <http://www.erzdioezese-wien.at/ombudsstelle>

Militärdiözese

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem
Missbrauch in der katholischen Kirche – Militärordinariat
Stranzenberggasse 9b, 1130 Wien

Tel: +43/(0)1/512 32 57 20

E-Mail:

nadja.wessely@mildioz.at Web:

<http://www.mildioz.at/>

D.5.2 Komisje diecezjalne

Diözese Eisenstadt (Burgenland)

Kontakt: Univ.-Prof. Dr. Lothar C.

Fuith St.-Rochus-Straße 21, 7000

Eisenstadt

Tel.: +43/(0)676/880 70 12 06

E-Mail: lothar.fuith@gmail.com / E-Mail: lieselotte.vinczencz@martinus.at

Diözese Feldkirch (Vorarlberg)

Kontakt: Mag. Gabriele Strele

Bahnhofstr. 13, 6800 Feldkirch

E-Mail: kommission@kath-kirche-vorarlberg.at

Diözese Graz-Seckau (Steiermark)

Kontakt: Dr. Andreas Haidacher

Bischofplatz 4, 8010 Graz

Büro Generalvikariat / Monika

Weber E-Mail:

monika.weber@graz-seckau.at

Diözese Gurk-Klagenfurt (Kärnten)

Kontakt: HR Prof. Mag. Kurt Haber

Mariannengasse 2, 9020 Klagenfurt

E-Mail: kurt.haber@kath-kirche-kaernten.at

Diözese Innsbruck (Tirol)

Kontakt: Dr. Eckart Rainer

Riedgasse 11, 6020 Innsbruck

Diözese Linz (Oberösterreich)

Kontakt: Dr. Josef Gruber
 Harrachstraße 7, 4020 Linz
 E-Mail: gruber.jo@gmx.net

Erzdiözese Salzburg

Kontakt: Dr. Walter Grafinger / Dr. Elisabeth Kandler-
 Mayr Kapitelplatz 2, 5020 Salzburg
 E-Mail: walter.grafinger@sbg.at / E-Mail: kanzler@eds.at

Diözese St. Pölten (Niederösterreich)

Kontakt: Elisabeth Wieser-Hörmann
 Domplatz 1, 3100 St. Pölten
 E-Mail: e.wieser-hoermann@opferschutz.or.at

Erzdiözese Wien

Kontakt: Dr. Patrick Frottier / Matthias Theil
 Wollzeile 2/331, 1010 Wien
 E-Mail: rahmenordnung@edw.or.at

Militärordinariat

Kontakt: Priv.-Doz. Dr. Wolfgang Wessely
 Stranzenberggasse 9b, 1130 Wien
 E-Mail: wolfgang.wessely@mildioz.at

D.5.3 Biura zapobiegania nadużyciom i przemocy

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Eisenstadt

Tel.: +43/(0)2682/77 72 89
 E-Mail: rebecca.gerdenitsch@martinus.at
 Web:
<http://www.martinus.at/gewaltschutz>

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Feldkirch

---

PRZEPISY OGÓLNE

Tel.: +43/(0)5522/34 85-308

E-Mail: gewalt.praevention@kath-kirche-vorarlberg.at

Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at/gewaltschutz

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Graz-Seckau

Tel.: +43/(0)676/87 42 23 83
E-Mail: ingrid.lackner@graz-seckau.at
Web: <https://praevention.graz-seckau.at>

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Gurk-Klagenfurt

Tel.: +43/(0)676/87 72 64 87
E-Mail: kinder-jugend-schutz@kath-kirche-kaernten.at
Web: www.kath-kirche-kaernten.at/praevention

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Innsbruck

Tel.: +43/(0)676/87 30 27 10
E-Mail: kinder-jugend-schutz@dibk.at / E-Mail: schutzundsicher@dibk.at
Web: www.dibk.at/schutzundsicher

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Linz

Tel.: +43/(0)676/87 76 11 26
E-Mail: dagmar.hoermandinger@dioezese-linz.at
Web: <http://www.ansprechen.at/>

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Erzdiözese Salzburg

Tel.: +43/(0)662/80 47 75 80
E-Mail: praevention@eds.at
Web: <http://www.eds.at/praevention>

Stabsstelle für Gewaltprävention, Kinder- und Jugendschutz der Diözese St. Pölten

Tel.: +43/(0)2742/32 42 30 oder +43/(0)664/252 32 26
E-Mail: r.pichler@kirche.at czy E-Mail: praeventionsstelle@kirche.at
Web: <https://missbrauchspraevention.at/>

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Erzdiözese Wien

Tel.: +43/(0)1/515 52 38 79 oder +43/(0)664/515 52 43

E-Mail: s.ruppert@edw.or.at czy E-Mail: hinsehen@edw.or.at

Web: www.hinsehen.at

D.5.4 Niezależna komisja ochrony ofiar

Niezależna komisja ochrony ofiar

Bösendorferstraße 4/3/ Tür 18, 1010 Wien

Telefon: +43/(0)664/980 78

17 E-Mail: office@opfer-

schutz.at Web: www.opfer-

schutz.at

D.5.5 Fundacja ochrony ofiar der katholischen Kirche in Österreich

Fundacja ochrony ofiar

Wollzeile 2, 1010 Wien

Telefon: +43/(0)664/824 37 03

E-Mail: stiftung@opferschutz.or.at

Zasady postępowania:

- ◆ **Zachować spokój.**
- ◆ **Nie działać zbyt pochopnie.**
- ◆ Nikt nie jest w stanie zapewnić wystarczającej pomocy w przypadku molestowania seksualnego w pojedynkę. Wymagana jest współpraca różnych pomocników i instytucji.
- ◆ Dzieci i młodzież potrzebują zwykle wiele czasu, aby móc mówić o molestowaniu (często dopiero po kilku albo kilkudziesięciu latach); rzadko opowiadają wszystko naraz.
- ◆ Należy pamiętać, że często dziecko czy nieletni są uzależnione od sprawcy, mogą znajdować się pod jego wpływem i do końca chcą pozostać lojalni.
- ◆ Nie należy zbyt pochopnie dążyć do wyjaśnienia, tak by uniknąć nacisku na ofiarę, by niczego nie mówiła i by nie został zerwany kontakt z bliskimi osobami.
- ◆ **Absolutnie koniecznym jest powiadomienie rzecznika diecezjalnego.**
- ◆ Wszystkie kolejne działania należy konsultować z profesjonalnym doradcą. W żadnym wypadku nie należy przeprowadzać jakichkolwiek samodzielnych i bez wsparcia właściwego organu działań wyjaśniających / rozmów z osobą podejrzaną lub oskarżoną. Takie działania mogą jeszcze bardziej zaszkodzić pokrzywdzonej osobie.

Impressum

Wydawca: Konferencja Episkopatu Austrii, Wollzeile 2, 1010 Wiedeń;
Wydanie trzecie, uzupełnione i poprawione
Wiedeń 2021

Projekt i szata graficzna: Sigma Tau Stummvoll KG, 1090 Wien,
www.sigmatau.at Illustrationen auf den Seiten 70 und 71: Anna Egger,
www.anna-egger.com Zdjęcia okładki i rozdziałów: Adobe Stockfoto /
Zffoto

Druk: Druckerei Gerin, 2120 Wolkersdorf

Wszystkie użyte materiały odpowiadają wymogom austriackiego oznakowania ekologicznego.
Broszura została wyprodukowana w sposób neutralny dla klimatu. Wykorzystany papier
pochodzi z kontrolowanej, zrównoważonej gospodarki leśnej i posiada certyfikat PEFC.

Konferencja Episkopatu Austrii, Wollzeile 2, 1010
Wiedeń; Wydanie trzecie, uzupełnione i poprawione
Wiedeń 2021